Выходзіць з 20 снежня 1945 года

Настаўніцкая газета

№ 71 - 72 (5402 - 5403)
Субота, 15 чэрвеня 2002 года

ВЫДАННЕ АСВЕТНІКАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

З дакладных крыніц

Больш ініцыятывы на мясцовым узроўні

Міністэрства адукацыі працягвае каардынацыйную работу сярод кіраўнікоў усіх узроўняў па пытаннях рэарганізацыі адукацыйнай сістэмы. Пэўныя напрацоўкі гэтай работы абагульняе ў інтэрв'ю нашай газеце першы намеснік Міністра адукацыі Аляксандр Іванавіч ЖУК.

- Вядома, што сёлета намнога раней звычных тэрмінаў, а гэта і зразумела, Міністэрства адукацыі распрацавала і даслала ва ўсе навучальныя ўстановы цэлы пакет нарматыўных матэрыялаў, вучэбна-планавальнай дакументацыі, якія тычацца пераходу нашых школ у новы рэжым. Але, па ўсёй верагоднасці, дзейнасць міністэрства на гэтым не абмяжоўваецца.

- Сапраўды, аднымі толькі загадамі, інструкцыямі міністэрства справу не вырашыць. Тым больш, калі гаворка ідзе аб такіх адчувальных пераменах, якія адбываюцца сёння ў нашай адукацыі. І ўвогуле скажу, што мы прытрымліваемся прынцыпу ўсебаковага абмеркавання ўсімі зацікаўленымі асобамі тых інавацый, якія сёння прапануюцца. Хацелася б, а часцей так яно і ёсць, каб наватвядзенні зацікавілі і вучоных, і практыкаў. А інакш немагчыма спадзявацца на паспяховую іх рэалізацыю. Даведацца пра настрой нашых педагогаў, іх стаўленне да адукацыйных змен дапамагаюць так званыя жывыя сустрэчы. Нездарма ж усе намеснікі Міністра адукацыі, іншыя супрацоўнікі міністэрства ўжо неаднаразова выязджалі і паедуць яшчэ ў рэгіёны для далейшага замацавання сувязей і падтрымкі цесных кантактаў з кіраўнікамі і калектывамі школ.

- ...і правядзення растлумачальнай работы?

- Так, гэта сёння лічыцца першачарговай задачай. Пры наяўнасці, як кажуць, на руках шэрагу дакументаў пра пераход на 5-дзённы вучэбны тыдзень, пра арганізацыю суботняга дня, укараненне ў вучэбны працэс 10-бальнай сістэмы ацэнкі ведаў, усё ж узнікае шмат пытанняў з боку нашай педагагічнай грамадскасці. І гэта зразумела: новая справа заўсёды патрабуе растлумачэння.

Праўда, 10-бальную сістэму ў школах ужо даўно апрабіруюць, таму тут праблем не ўзнікае. А вось з пераходам на 5-дзённы вучэбны тыдзень і з арганізацыяй суботняга дня яшчэ пытанняў шмат. Вопыт, хоць і невялікі, ёсць у гэтым толькі ў брэстчан.

Найбольш за ўсё кіраўнікоў хвалюе шосты рабочы дзень. Часта чуюцца пытанні пра яго арганізацыю, планаванне, зместавае напаўненне, харчаванне, падвоз дзяцей. Не менш занепакоены і бацькі. Ім неяк нязвыкла, што іх дзеці могуць не ісці ў школу ў суботу. А адсюль: чым іх заняць і што прапаноўвае дзецям школа?

- Відаць, у такім выпадку трэба прадугледзець і сустрэчы з бацькамі.

- Што мы і робім. Даўно зразумела, што сёння ў адзінае педагагічнае асяроддзе павінны аб'ядноўвацца не толькі калектывы настаўнікаў і кіраўніцтва, а і бацькі. І каб яны сталі нашымі прыхільнікамі, сярод іх абавязкова трэба весці інфармацыйную работу.

А гэтым павінна займацца, у першую чаргу, сама школа. Тут можна выкарыстоўваць самыя розныя формы работы. Напрыклад, размясціць, а гэта ўжо даўно пара, каля школы альбо ў самім будынку ярка аформленыя стэнды з разнастайнай інфармацыяй: што ўяўляе сабою 10-бальная сістэма ацэнкі ведаў вучняў, што закладзена ў новых вучэбных планах і праграмах пры пераходзе на пяцідзёнку, чым будзе насычана субота і гэтак далей. Было б добра зацікавіць арганізацыяй суботняга дня і саміх бацькоў. Яны маглі б не толькі прапанаваць сваю праграму, а і паўдзельнічаць у мерапрыемствах разам са сваімі дзецьмі.

Мэтазгодна кожнай установе было б правесці, акрамя ўжо запланаваных педагагічных саветаў, пасяджэнняў метадычных аб'яднанняў, яшчэ і сходы з бацькамі і вучнямі. А то і не адзін раз.

- Аляксандр Іванавіч, як прыжываецца сярод нашых кіраўнікоў эканоміка адукацыі?

- Яна, менавіта, і нараджае сёння найбольшую колькасць пытанняў. Зазначу, што ўсё ж эканамічная дасведчанасць нашага кіраўніцтва пакуль на недастатковым узроўні. І нам трэба імкнуцца да яе ўдасканалення, хаця б шляхам усенавуча. Таму і плануем у бліжэйшы час арганізаваць эканамічную вучобу для кіраўнікоў нашых навучальных устаноў. Канешне, шмат пытанняў гучыць на сустрэчах і ў час нарад па новай сістэме аплаты працы педагагічных работнікаў, размеркавання вучэбных гадзін, тарыфікацыі, аплаце за класнае кіраўніцтва, арганізацыі платных адукацыйных паслуг. Так, некаторыя кіраўнікі сельскіх школ мяркуюць, што гэтыя паслугі трэба развіваць кожнай школе ў абавязковым парадку. Некаторых бянтэжыць іх пералік і тое, як іх рэалізоўваць. На ўсе гэтыя пытанні мы імкнемся даць грунтоўныя адказы і ў час чарговых нарад. Напрыклад, нядаўна фінансавая дзейнасць навучальных устаноў абмяркоўвалася сярод намеснікаў начальнікаў упраўленняў адукацыі аблвыканкамаў. Самыя важныя пытанні, якія ўзніклі ў час гэтай нарады, ужо абагульняюцца ў міністэрстве і ў хуткім часе адказы будуць надрукаваны ў "Настаўніцкай газеце".

Хачу яшчэ адзначыць, што ў летні перыяд папулярызацыяй інавацыйных працэсаў у сістэме адукацыі будуць займацца і такія метадычныя часопісы, як "Адукацыя і выхаванне" і "Народная асвета".

Таму раю нашым педагогам не прапускаць ніводнага нумара гэтых выданняў.

- Месяц чэрвень усё яшчэ стракаціць новымі сустрэчамі і нарадамі?

- Работа не спыніцца і ў наступныя летнія месяцы і, хутчэй за ўсё, набудзе новы імпульс. Да пачатку навучальнага года застаецца не так шмат часу, таму трэба ўсё паспець.

Бягучы месяц насычаны нарадамі па ўсёй метадычнай вертыкалі. Ужо прайшоў рэспубліканскі семінар метадыстаў інстытутаў павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі педагагічных кадраў на базе Акадэміі паслядыпломнай адукацыі. Падобныя нарады адбудуцца ў раённых аддзелах адукацыі, куды будуць запрошаны кіраўнікі школ і завучы. Адметнай стала нарада работнікаў устаноў спецыяльнай адукацыі. Былі закрануты пытанні аднаўлення зместу адукацыі дзяцей з псіхафізічнымі асаблівасцямі, інтэграцыі навучання, а таксама ўсе тыя пытанні, якія тычацца пераходу на 5-дзённы вучэбны тыдзень і 10-бальную сістэму ацэнкі ведаў.

Плануюцца таксама выезды кіраўнікоў міністэрства ва ўсе вобласці рэспублікі.

Хачу нагадаць і яшчэ пра адну падзею, якая адбудзецца ў жніўні: гэта правядзенне Рэспубліканскага тэлевізійнага педагагічнага савета, які вынесе пытанні мадэрнізацыі айчыннай адукацыі на абмеркаванне не толькі педагагічнай, а ўвогуле ўсёй грамадскасці.

- Я думаю, вы пагодзіцеся, што ў нашых кіраўнікоў узнікае шмат пытанняў прыватнага і, калі можна так сказаць, мясцовага характару.

- Сапраўды, з некаторымі пытаннямі непасрэдна ў міністэрства можна і не звяртацца. Як я ўжо сказаў, яно падрыхтавала грунтоўную базу для правядзення рэарганізацыі. А раскладваць па палічках - гэта ўжо задача мясцовых органаў кіравання. Закон аб самакіраванні дае ім магчымасць праяўлення асабістай ініцыятывы. Раённыя аддзелы адукацыі, непасрэдна кіраўнікі навучальных устаноў павінны самастойна насычаць дзейнасць сваіх школ, улічваючы пры гэтым спецыфіку мясцовасці, наяўнасць інфраструктуры, кантынгент навучэнцаў і гэтак далей.

Хачу пажадаць нашым кіраўнікам, усім педагогам актыўнасці, ініцыятывы, творчасці. І не баяцца цяжкасцей.

- Аляксандр Іванавіч, хачу выкарыстаць момант, каб задаць яшчэ адно пытанне. Можа яно не па тэме нашай размовы, затое - па сезону. Пра ўступныя экзамены. Ужо, як вядома, створана Дзяржаўная камісія па кантролю за ходам уступных экзаменаў, каб забяспечыць роўныя ўмовы для ўсіх абітурыентаў. У сельскіх школьнікаў сёлета будзе зноў жа асобны конкурс. А як пройдзе ўступная кампанія ў прыватныя ВНУ?

- Яна будзе праходзіць гэтым летам з некаторымі змяненнямі. У сувязі з увядзеннем новага Закону аб адукацыі, выпускнікі прыватных вышэйшых навучальных устаноў атрымліваюць сёлета дыпломы дзяржаўнага ўзору. Таму, натуральна, Міністэрства адукацыі ўзмацняе патрабаванні да арганізацыі ўступнай кампаніі ў прыватных ВНУ. Калі раней яны маглі праводзіць прыём студэнтаў паводле свайго меркавання, дык сёлета толькі ў фіксаваныя дні, як і дзяржаўныя ВНУ. Акрамя таго, прыватныя ўстановы будуць праводзіць і цэнтралізаваны экзамен па рускай альбо беларускай мове, змест якога падрыхтаваны нашым міністэрствам. Ёсць меркаванне праводзіць у "прыватнікаў" уступныя экзамены ў два патокі. Але канчатковы варыянт будзе выпрацаваны ў час нарады з рэктарамі прыватных вышэйшых навучальных устаноў.

Гутарыла
Ала КЛЮЙКО.

Аня Каткоўская - удзельніца ансамбля народнай музыкі "Карабейнікі" Аршанскага раённага Дома культуры. Калектыў, у якім яна грае, - прызёр і дыпламант многіх конкурсаў і фестываляў.

Фота Аляксандра ХІТРОВА, БЕЛТА.

Запазычанасць - за 7 месяцаў

Толькі пяць раёнаў Брэсцкай вобласці імкнуцца своечасова разлічыцца з педагогамі за набыццё метадычнай літаратуры. Сярод іх - Брэсцкі, Жабінкаўскі, Іванаўскі, Лунінецкі, Маларыцкі. Тут няма запазычанасці альбо яна невялікая. Такую інфармацыю рэдакцыя атрымала ў Рэспубліканскім камітэце прафсаюзаў работнікаў адукацыі і навукі па стану на 6 чэрвеня.

"Своеасабліва" разлічваюцца з педагогамі ў Баранавіцкім раёне. За 2001 год запазычанасць складае 8 мільёнаў. За чатыры месяцы бягучага года дапамога атрымана, а за май - не. У Камянецкім раёне за 2001 год запазычанасці назбіралася ўжо за 7 месяцаў. За 2002 год яна выплачана за І квартал.

У Пружанскім і Столінскім раёне грошы на метадычную літаратуру не выплочваюцца са снежня 2001 года, са студзеня 2002 года - у Ганцавіцкім, Драгічынскім і Івацэвіцкім, з лютага - у Ляхавіцкім, Пінскім, Бярозаўскім. Сакавіцкую дапамогу не атрымалі педагогі Пінска.

10 чэрвеня Рэспубліканскім камітэтам прафсаюзаў накіраваны ліст старшыні Брэсцкага аблвыканкама В.Б.Даўгалёву, у якім кіраўнік вобласці праінфармаваны аб сітуацыі з выплатай дапамог на метадычную літаратуру.

Ала ШАЎЦОВА.

Навіны

Акадэмія мастацтваў рыхтуецца да ўступнай кампаніі

Цяга да мастацтва ў моладзі не знікае, а толькі мацнее з кожным годам. Пацвярджэннем гэтага можа служыць стабільна высокі конкурс на паступленне ў Беларускую дзяржаўную акадэмію мастацтваў.

Да сёлетняй уступнай кампаніі, якая стартуе 7 ліпеня, кіраўніцтва ВНУ рыхтуецца асабліва старанна, расказаў рэктар акадэміі доктар мастацтвазнаўства прафесар Рычард Смольскі. Паводле яго слоў, прымаюцца ўсе неабходныя меры, каб стварыць аднолькавыя магчымасці для абітурыентаў, забяспечыць поўны кантроль за справядлівасцю працэсу адбору. Так, напрыклад, уведзена 10-бальная сістэма, якая, на думку рэктара, прадастаўляе больш шырокую "палітру" для дакладнай ацэнкі таленту юнака або дзяўчыны.

Найбольшым попытам у абітурыентаў традыцыйна карыстаюцца кафедры дызайну і кінамастацтва. Спецыялісты прадказваюць таксама папулярнасць новай спецыяльнасці "Тэлерэклама", на якую аб'яўлены набор у гэтым годзе. У задумках кіраўніцтва ВНУ на будучы год - пачаць падрыхтоўку спецыялістаў па фотамастацтву.

Трапіць у лік студэнтаў Беларускай акадэміі мастацтваў няпроста, адзначыў Рычард Смольскі. Як правіла, тыя, хто збіраецца паспрабаваць свае сілы, ужо валодаюць першапачатковымі навыкамі (асабліва гэта датычыцца мастацкага факультэта). Акрамя таго, працуе спецыяльная адборачная камісія, якая "адсейвае" не самых здольных абітурыентаў яшчэ да ўступных экзаменаў. Дарэчы, у гэтым годзе дабавіўся экзамен (пяты па ліку) па гісторыі сусветнай і айчыннай мастацкай культуры.

Адпускныя сталічным педагогам выплацяць своечасова

Адпускныя сталічным педагогам будуць выплачаны своечасова і ў поўным аб'ёме, запэўніў старшыня камітэта па адукацыі і справах моладзі Мінскага гарвыканкама Міхаіл Ціцянкоў.

Прэс-канферэнцыя з яго ўдзелам адбылася 12 чэрвеня ў сталічнай мэрыі. Паводле слоў Міхаіла Ціцянкова, сярэдняя заработная плата настаўнікаў складае сёння каля 190 тысяч рублёў з улікам даплат, якія прадастаўляе Мінгарвыканкам. На пытанне, ці маюць падставу чуткі аб тым, што з пачатку новага навучальнага года такія выплаты будуць ліквідаваны, Міхаіл Ціцянкоў адказаў: "Пакуль што ў мэрыі гэта праблема не разглядалася". Канчатковае рашэнне будзе прынята ў канцы жніўня. Аднак, як мяркуе Міхаіл Ціцянкоў, у 2002-2003 навучальным годзе выплаты, накіраваныя на падтрымку сталічных педагогаў, захаваюцца.

(Па матэрыялах БЕЛТА.)

Выпускныя экзамены

Былі адказы і бліскучыя...

Але настаўнікі гісторыі і дзевяцікласнікі не ўсім задаволены

"Пры правядзенні экзамену па гісторыі Беларусі галоўная ўвага звяртаецца на валоданне вучнямі асновамі ведаў аб гістарычным шляху Айчыны. Вучні павінны ўмець суадносіць асобныя гістарычныя з'явы і працэсы з адпаведнымі перыядамі гісторыі Беларусі і сусветнай гісторыі, раскрываць асноўныя гістарычныя этапы і падзеі, аналізаваць, абагульняць і ацэньваць гістарычныя факты, устанаўліваць прычынна-выніковыя сувязі, даваць параўнальную характарыстыку гістарычных з'яў, працэсаў, дзеячаў".

Так гаворыцца ў тлумачальнай запісцы да білетаў для выпускных экзаменаў за курс базавай школы з беларускай і рускай мовамі навучання на 2001-2002 навучальны год, зацверджаных Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь. Патрабаванні - даволі высокія, маецца на ўвазе, што вучань павінен мець грунтоўную падрыхтоўку, якую атрымае падчас вучобы з пятага па дзевяты клас. А грунтоўную падрыхтоўку можна атрымаць у тым выпадку, калі будзеш сістэматычна, а галоўнае - шмат, займацца па прадмету. Хочацца заўважыць — на прадмет "Гісторыя", і ў прыватнасці "Гісторыя Беларусі", праграмай адводзіцца ўсяго гадзіна ў тыдзень.

Тым не менш чарговы выпускны экзамен па гісторыі Беларусі за курс базавай школы ў сярэдняй школе № 64 сталіцы, можна сказаць, прайшоў паспяхова. Як і на любым іншым экзамене, былі адказы бліскучыя і так сабе. У пэўнай ступені гэта залежала ад зместу білета. Усім вядома, экзамен - латарэя. Калі пашчасціць, выцягнеш "лёгкі" білет, калі не, дык не. Вось вам прыклад. Вучаніца 9"В" класа Алена Кайкова выцягнула чацвёрты білет. Пашчасціла ёй ці не, зараз вы самі зразумееце. Першае пытанне яе білета гучыць наступным чынам: "Культура Беларусі ў X-XIII стст." Быццам бы кароткае пытанне, а дакладней - яго фармулёўка. Але калі ўдумацца ў змест, дык межы яе вельмі пашыраюцца. Гэта ж трэба ахапіць тры стагоддзі адразу! Дый само паняцце "культура" - далёка не вузкае. Узнікае адчуванне, што ў X-XIII стагоддзях культуры на Беларусі амаль не было, і тры стагоддзі ўсё стаяла на месцы. Але ў гэты час паяўляюцца першыя помнікі пісьменнасці (Барысавы камяні), адбываецца нараджэнне літаратуры. Такія дзеячы, як Еўфрасіння Полацкая, Кірыла Тураўскі, праславілі нашу краіну на ўвесь свет, і для культуры яны шмат чаго зрабілі. Пра ўсё гэта можна гаварыць, гаварыць і гаварыць, улічваючы тое, што "...вучні павінны ўмець аналізаваць, абагульняць і ацэньваць гістарычныя факты". Алена Кайкова зрабіла спробу засяродзіць увагу экзаменатараў перш-наперш на постаці Еўфрасінні Полацкай, ды яшчэ на яе біяграфіі, але, як вядома, падчас X-XIII стагоддзяў несла "культуру ў масы" далёка не яна адна.

Другое пытанне білета пераносіла ў дваццатае стагоддзе - "БССР у гады новай эканамічнай палітыкі". Тут ужо трошкі прасцей: паколькі існавала камандна-адміністрацыйная палітыка, наспеў час перамен, што азначала надыход новай эканамічнай палітыкі. Але што гэта такое і з чым яе ядуць, з аповяду Алены я так і не зразумела.

Яе адказ доўжыўся дзесьці хвілін 15-20. Зразумела, што пра ўсё за такі час расказаць немагчыма, але засяродзіць увагу на асноўных паняццях і фактах можна. З нецярпеннем чакала заканчэння экзамену, каб ведаць пра яго вынікі. Ніколі не даводзілася прысутнічаць на абмеркаванні і выстаўленні адзнак за экзамен - вельмі ж хацелася даведацца, колькі балаў атрымае Алена.

Надзіва, абмеркаванне прайшло хутка, спрэчак не было. Усе члены камісіі прытрымліваліся пункту погляду настаўніцы-прадметніцы гэтага 9"В" класа Алены Васільеўны Целяш. Пры выстаўленні адзнак улічваліся шматлікія фактары: гадавая адзнака, адзнакі, што выстаўляліся за кожную чвэрць і, нарэшце, адзнака за адказ на экзамене. Алена Кайкова атрымала чацвёрку. Пра справядлівасць у гэтым выпадку гаварыць цяжка, бо ёсць яшчэ і адваротны бок медаля.

Вернемся крыху назад, у перыяд самога навучальнага года. Дзевяты выпускны клас, на носе - экзамен, а экзамен, у сваю чаргу, патрабуе падрыхтоўкі. Дзе, як не на ўроку, можна рыхтаваць вучняў? Самастойна ж яны пачнуць падрыхтоўку непасрэдна перад экзаменам. Але тут узнікае адно "але". Праграмай прадугледжваецца ўсяго толькі адна гадзіна выкладання гісторыі Беларусі на тыдзень. У дзявятым жа класе яшчэ трэба займацца вывучэннем новага. Пасля экзамену настаўнікі з экзаменацыйнай камісіі бедавалі: "Не хапае часу матэрыял патлумачыць як след, а яго яшчэ і паўтарыць, замацаваць неабходна! А што можна зрабіць за гадзіну? Ды яшчэ падручнік нікуды не варты. У ім вельмі мала дадатковага матэрыялу і шмат непатрэбнага, таму нашы дзеці пры падрыхтоўцы да экзамену карыстаюцца "Дапаможнікам для паступаючых у ВНУ па гісторыі Беларусі". Атрымліваецца, што асабліва наракаць на адказы тых, каго экзаменуюць, не выпадае. Ды і дзеці з рознымі здольнасцямі бываюць. На экзамене гучалі і бліскучыя адказы. Напрыклад, Аляксея Лапшына. Хлопец без памылак прадэманстраваў свае веды па становішчы беларускіх гарадоў у другой палове XVII-XVIII стст., пра першыя мануфактуры. Ён нават пра адукацыю тых часоў успомніў. Потым даволі хутка пераключыўся на дзейнасць ААН, міжнародныя сувязі нашай краіны на сучасным этапе. І трапна адказваў на дадатковыя пытанні. Вось Аляксей Лапшын добра ўпісваецца ў рамкі патрабаванняў, прыведзеных на пачатку артыкула.

Колькі слоў, але не сваіх, хочацца сказаць пра экзаменацыйныя білеты. Пасля экзамену я звярнулася да стомленых і шчаслівых дзевяцікласнікаў з пытаннем: "Вас задавальняе змест, аб'ём пытанняў у білетах?" І даведалася наступнае.

Ксенія Хахракова: "Некаторыя пытанні па культуры былі вельмі аб'ёмныя. Напрыклад, у дваццатым білеце першае пытанне "Культура Беларусі ў XX стагоддзі". Яго можна было б разбіць на некалькі: мастацтва, музыка, архітэктура і г.д.".

Можа, гэта і нечакана, але з поглядамі сваіх вучняў пагадзіліся і настаўнікі - пытанні ў білетах сапраўды аб'ёмныя, пераважна аглядныя, ды і ўвогуле нічога там не прадумана. Кожны год у іх нешта змяняецца - у мінулым годзе іх было дваццаць, у гэтым жа — ужо дваццаць тры, а ў праграме як была адна гадзіна на тыдзень, так і засталася. Застаецца толькі на здольных спадзявацца, каб адпавядаць патрабаванням Міністэрства адукацыі.

Вольга ДУБОЎСКАЯ.

Пяцігадовы Уладзік Пракоп'еў дзякуючы свайму спрыту здолеў заваяваць свой першы "залаты" медаль на спаборніцтвах "Вясёлыя старты" сярод дзіцячых садоў, што прайшлі ў Крычаве. Поспехаў табе, малыш, і ў далейшым жыцці!

Фота Валерыя БЫСАВА, БЕЛТА.

Не патрэбны нам Канары - нам здароўе падавай!

Лета - самы час займацца аздараўленнем. Нездарма заўважна пустуюць у гэты перыяд дзіцячыя садкі. Натуральна, што многія бацькі стараюцца браць дзетак разам з сабой у адпачынак у Крым, на Каўказ, часта за мяжу, а калі не маюць такой магчымасці, дык хаця б для таго, каб вывезці за горад. "Усё ж здаравей..." - мяркуюць яны. Вядома, сонца, свежае паветра, цёпленькі пясочак, рэчка, свежая і смачная садавіна і гародніна, карацей, усе атрыбуты лета прынясуць пэўную карысць. Але, на жаль, па шчупаковаму загаду або па ўзмаху чароўнай палачкі ўсё бывае толькі ў казках, а ў жыцці...

Якім чынам можна за тры летнія месяцы зрабіць дзяцей мацнейшымі, здаравейшымі і больш вынослівымі? На што трэба звярнуць увагу бацькам і педагогам? Трымаючы гэтыя пытанні напагатове, я накіравалася з візітам у 15-ю гарадскую дзіцячую паліклініку, што ў Маскоўскім раёне сталіцы. Чаму ў 15-ю? Ну хаця б па той прычыне, што за апошнія тры гады тутэйшыя спецыялісты атрымалі пяць ганаровых грамат за стварэнне разнастайных памятак і бюлетэняў, прысвечаных здароваму ладу жыцця. Уражвае? А яшчэ, прызнаюся, таму, што чула неблагія водгукі наведвальнікаў.

Сустракае мяне Марыя Цімафееўна Гурбо, урач-педыятр з амаль пяцідзесяцігадовым стажам. Пачынаю з таго, што вось, маўляў, пашчасціла тым дзеткам, бацькі якіх маюць магчымасць вывезці іх калі не на Канары, дык у якую Турцыю або ў больш звычнае Прычарнамор'е, і прашу парады для тых, хто застаецца з нашчадкамі ў межах роднай дзяржавы, а то і наогул не выязджае з горада. Што, вы думаеце, я чую ў адказ? "І правільна робяць, што не выязджаюць, - кажа Марыя Цімафееўна. - Многія бацькі нават уяўлення не маюць, чым можа стаць для іх дзіцяці наведанне таго ж Крыма, Каўказа або далёкага замежжа. Часта падобнае аздараўленне - утопія. Дашкаляты, якія пражываюць на забруджанай радыенуклідамі тэрыторыі, а таксама тыя, якія маюць пэўныя змяненні ў саставе крыві, могуць замест здароўя атрымаць, "дзякуючы" такім курортам, дрэнныя аналізы. Так што трэба быць больш уважлівымі да здароўя сваіх дзяцей. Гэта не значыць, што супрацьпаказанні існуюць [illegible] прафілактычных установах Беларусі. Гэта выключае неабходнасць адаптацыі да новых кліматычных умоў і наступную рэадаптацыю да ўмоў пастаяннага месца жыхарства".

Пачатак, мякка кажучы, крыху нечаканы. Апошнім часам усё часцей прыходжу да высновы, што жыць на гэтым свеце без медыцынскай адукацыі робіцца проста немагчыма. Ну што ж, будзем выпраўляць сітуацыю і "адукоўвацца" проста на хаду.

Марыя Цімафееўна, як, дарэчы, і кожны медык, адпраўной кропкай дзіцячага здароўя лічыць цяжарнасць будучай маці. Менавіта таму ў паліклініцы дзейнічае школа мацярынства, школа маладой сям'і і школа здаровай сям'і. Усё надзвычай проста: прыходзяць у паліклініку цяжарныя жанчыны або маладыя мамы і атрымліваюць тыя веды, якія не змаглі набыць іншым шляхам і якія аднойчы робяцца такімі неабходнымі.

З часам малеча падрастае, глядзіш, пара ўжо выпраўляць у садок. Паліклініка і тут не застаецца ў баку. Пад кіраўніцтвам Марыі Цімафееўны і з дапамогай не калег праводзяцца бацькоўскія канферэнцыі па падрыхтоўцы дзетак да паступлення ў дашкольную ўстанову. (Вось бы дзе педагогам павучыцца супрацоўніцтву з бацькамі!) Ды што там падрыхтоўка да садка, ужо з трохгадовага ўзросту, як лічаць у паліклініцы, трэба рыхтаваць дзетак да школы. Дарэчы, паважаныя бацькі і педагогі, гэта добра, што вы не забываецеся пра псіхалагічную адаптацыю вашых выхаванцаў да новых умоў, але няблага б было паклапаціцца і пра медыцынскі бок справы. Перш чым аддаваць дзіця ў школу, урачы раяць, каб яно прайшло ўсебаковае абследаванне. Трэба вызначыць, да якой групы здароўя яго аднесці, для таго каб у далейшым можна было правільна размеркаваць разнастайныя нагрузкі на школьніка, а калі неабходна, дык і падлячыць дзіця перад школай. Не здзіўляйцеся, калі ваша абсалютна (мае [illegible] Тое ж абследаванне не пашкодзіць зрабіць і на пачатку летняга перыяду. Нам, канешне, не ўпершыню брацца за справу, у якой мы абсалютна нічога не разумеем. Але для таго каб аздараўленне прынесла сваю карысць, няблага было б ведаць, на што канкрэтна яго накіроўваць, якія адхіленні ў здароўі мае ваша дзіця.

"На жаль, многія бацькі проста не ўсведамляюць, як тыя ці іншыя хваробы, якія на першы погляд не здаюцца небяспечнымі, могуць заявіць аб сабе ў далейшым, - гаворыць галоўная медсястра Надзея Тараховіч. - Такія хваробы росту як плоскаступнёвасць або скаліёз напачатку не выклікаюць асаблівага хвалявання, а потым выліваюцца ў астэахандроз, робіцца магчымым паяўленне гарба, парушэнне абмену рэчываў, якія, у сваю чаргу, выклікаюць дадатковыя праблемы з лішняй вагой і г.д."

У паліклініцы аздараўленнем дзетак займаюцца круглы год і з самага малодшага ўзросту. Хочаце, каб ваша дзіця наведвала басейн? На здароўе. Да вашых паслуг - цэлыя тры басейны. А самым маленькім плыўцам, якім яшчэ няма і года, тут прапануюць пачынаць з ванны. Ці, можа, больш карысным для яго будзе масаж? Калі ласка. Можна сапраўды пазайздросціць тым, каму ўрачы назначаюць такую экзатычную працэдуру як падводны душ-масаж. Толькі ўявіце сабе, якое гэта задавальненне! Мне асабіста давялося пакаштаваць кіслародны кактэйль - трэба ж перадаць чытачам хоць нейкія свае ўражанні. Смачна - не тое слова. Дарэчы, па кіслародны кактэйль згодна з рэкамендаваным і замацаваным графікам у паліклініку прыходзяць вучні шматлікіх школ і дашкольных устаноў раёна. І не дзіва, што яны, па словах урачоў, з нецярплівасцю чакаюць сваёй чаргі. А яшчэ тутэйшыя спецыялісты практыкуюць лячэнне лазарам, якое, здаецца, зусім нядаўна было навінкай для наведвальнікаў айчынных медыцынскіх устаноў. Прызнаюся, негледзячы на мой здаровы скептыцызм, усё ж мільганула радасная думка аб тым, што медыцына ў нас пакуль яшчэ ёсць бясплатная. Цікава: ці надоўга?..

Лета, ах, лета... Разам з цяплом у дзіцячае жыццё прыходзяць шматлікія забавы, якія могуць быць небяспечнымі. Менавіта таму спецыялісты паліклінікі пазнаёмілі ўжо дзяцей з такімі тэмамі, як прафілактыка дзіцячага траўматызму, лета і здароўе і інш. Пад кіраўніцтвам Марыі Цімафееўны [illegible] пытанні...

Для таго каб [illegible] аб аздараўленні [illegible] летні перыяд было найбольш поўным, Марыя Цімафееўна прапанавала наведаць яе падапечных з 329-га дзіцячага садка. Ну, што ж, адпраўляемся ў садок. Пару прыпынкаў тралейбусам - і мы на месцы. Паколькі загадзя паведамілі аб сваім візіце, дык нас ужо чакаюць. У садку з 10 груп - 5 санаторных, тут умацоўваюць сваё здароўе дзеці, якія маюць захворванні верхніх дыхальных шляхоў. Гэтая дашкольная ўстанова не горш, я вам скажу, той паліклінікі. Кіслародны кактэйль, фітачай, спецыяльна прыгатаваны напой з дрожджаў...Тут, канешне, няма ўжо вядомага нам падводнага душа-масажу, але, акрамя залы ЛФК, басейна, масажу, малеча мае магчымасць наведваць сауну.

"Дзецям вельмі падабаецца спачатку пасядзець у сауне, а потым купацца ў басейне, -- гаворыць загадчыца Лілія Сяргееўна Быцанкова. - Думаю, не трэба і тлумачыць, як гэта карысна для здароўя. Для нас жа галоўнае, што дзеткі ўсё робяць з задавальненнем."

Сумнявацца не прыходзіцца, бо тут амаль усе аздараўленчыя працэдуры ператвораны ў гульню. А якое ж дзіця не любіць цікавай гульні! Тутэйшыя выхаванцы з задавальненнем прадэманстравалі мне некалькі сваіх "забаў". Чалавек староннi не адразу і зразумее, што скокі на спецыяльных "вушастых" (медыкі называюць іх мячамі для рэабілітацыі) мячах прызначаны для ўмацавання дзіцячага пазваночніка. А такое практыкаванне як збіранне пальцамі ножак каштанаў або звычайных насовачак (дарэчы, гэта з поспехам можна выкарыстоўваць у хатніх умовах і не толькі дзецям) - вельмі карыснае для звязак і мышцаў ступні. Педагогі садка Жанна Уладзіміраўна Плескач і Алла Мікалаеўна Салтоўская распрацавалі для сваіх выхаванцаў цэлы комплекс "забавак", у якім з поспехам выкарыстоўваюць элементы гімнастыкі, хаду па разнастайных рэльефных паверхнях (у хатніх умовах гэта можа быць нават звычайная тканіна з нашытымі на яе гузікамі розных памераў і формаў), а таксама самамасаж вушных ракавін, дзёснаў, пальцаў рук і інш. Калі выхавацельніца гаворыць: "А давайце павітаемся са сланёнкам!", [illegible] яны з задавальненнем лёгенька пакстукваюць сябе імі, а гэта ж выдатны масаж. Цяпер мы заўсёды выкарыстоўваем такое пастукванне па ручках, па ножках, па спінцы адзін аднаму. Да таго ж гэта дазваляе пазбегнуць рэфлексу спалоху."

Як бачыце, усё геніяльнае - проста. Не пашкодзіла б і бацькам пераняць тое-сёе. Напрыклад, загартоўванне: пачынаць медыкі раяць з паветраных ванн, спачатку частковых, хадзіць на прагулкі ў любое надвор'е, а ў спякотныя дні распранаць дзіця да трусікаў або купальнага касцюма. Не забывайцеся пра галоўныя прынцыпы гартавання - паступовасць і рэгулярнасць. Пасля таго як дзіця прызвычаілася, рэкамендуецца хадзіць басанож па траве, па пяску, можна, як гэта робяць у садку, палiваць вадой загадзя падрыхтаваны лужок (праверце, каб не было камянёў, шкла, іншых прадметаў, якія могуць пашкодзіць ножкі), побач разаслаць сухую коўдру і чаргаваць хаду дзіцяці спачатку па мокрай, а потым па сухой паверхні. Будзьце асцярожныя, калі дзіця схільнае да частых хвароб, увесь час сачыце за яго самаадчуваннем.

Загартовачны эфект аказваюць і сонечныя ванны, да якіх можна прыступаць праз 7-10 дзён пасля паветраных. Сонечныя ванны лепш прымаць у руху - падчас гульні, хады, бегу і інш. -- з 9 да 11 гадзін у першай палове дня і з 16 да 21 гадзіны ў другой палове дня. Вельмі карысна, калі дзіця знаходзіцца ў ліставым цяньку. Аднак існуе і шмат супрацьпаказанняў, таму калі ваша дзіця мае сур'ёзныя адхіленні ў здароўі, не лішнім будзе параіцца з урачом.

Абавязковай часткай загартоўвання з'яўляюцца водныя працэдуры. Выносьце на сонца ёмістасці з вадой: калі яна нагрэецца, можна абліваць дзіцяці ножкі, а крыху пазней і цела. Вядома, малеча любіць і купанні ў адкрытых вадаёмах, бывае, што і не выцягнуць з вады. Як там ні шкада дзіцятка, але строга кантралюйце час знаходжання ў вадзе. Аптымальная глыбіня вадаёма для дашкалятак - 70 сантыметраў. І яшчэ адзін важны момант: не дазваляйце дзецям купацца ў вадаёмах, якія аблюбавалі птушкі. Справа ў тым, што яны з'яўляюцца носьбітамі цыркарыёзнай [illegible]

Наталля АЛЁХІНА.

Пасееш дзіцячы сад - сажнеш школу

"Задавать всё больше нам стали почему-то..." Памятаеце гэтую вядомую песеньку? "...Нынче в школе первый класс - вроде института..." - галасам стомленай ад вучобы школьніцы "спявалі"на кожным вуглу дынамікі. "Якія там былі нагрузкі - маглі б сказаць сённяшнія вучні. - Няхай бы яна павучылася ў сучаснай школе, во тады б заспявала!" Сапраўды, час унёс у сістэму адукацыі значныя карэктывы. Не здзіўлюся, калі хутка такі-сякі куплецік падцягнуць і дашкольнікі.

Гэту гісторыю мне расказала зусім незнаёмая жанчына. Так яно бывае ў жыцці: чужому часам лягчэй расказаць аб сваіх праблемах. Яна - маці шасцігадовага хлопчыка, які ўжо з новага навучальнага года пойдзе ў школу. Нейкі час назад на сямейным савеце было вырашана аддаць малога ў так званую элітную групу дзіцячага садка, дзе, па словах знаёмых, дзетак надзвычай выдатна рыхтуюць да будучага школьнага жыцця: вучаць пісьму, чытанню, лічэнню, займаюцца з імі англійскай мовай, фарміруюць задаткі лідэраў, карацей кажучы, аказваюць усе супермодныя на сёння паслугі.

Спачатку "адукацыйны працэс" пайшоў быццам бы няблага. Бацькі ганарыліся - яшчэ б, маючы такую падрыхтоўку іх дзіця не толькі не будзе няўтульна адчуваць сябе на ўроку, яно мае шанс быць адным з лепшых. Але хутка пачалі ўзнікаць праблемы: малы не хацеў ісці ў садок, поспехі на занятках пакідалі жадаць лепшага. А тут яшчэ і выхавацельніца "далікатна" намякнула, маўляў, у вашага хлопчыка здольнасці не тыя... Да таго ж яна заўважыла, што яму з цяжкасцю даецца вызначэнне колеру, дзіця блытаецца, а калі і вызначае колер, дык вельмі няўпэўнена, як быццам наўздагад. "Ён проста хвалюецца, дома ж правільна называе ўсе колеры, не ўцягнуўся яшчэ, пачакаем крыху, дапаможам, і ўсё атрымаецца", - меркавалі бацькі. На тое малы адрэагаваў нервовымі зрывамі, панічным страхам перад школай.

Занепакоеная маці звярнулася да псіхолага. Пасля ўсебаковага вывучэння здольнасцей дзіцяці спецыяліст прыйшоў да высновы, што ўсе паказчыкі адпавядаюць узросту, і, магчыма, справа толькі ў тым, што хлопчык больш чым на паўгода маладзейшы за сваіх аднагрупнікаў, а ў такім узросце гэта даволі значная розніца.

Бацькі апынуліся перад дылемай: ці то забраць дзіця з садка, ці то пакінуць яго там, але ж шукаць разам з выхавацельніцай нейкае выйсце? Калі забраць, дык што з ім рабіць далей? Займацца дома? - Няма магчымасці. Уладкаваць у іншы садок? - На такі кароткі час гэта даволі складана, калі не сказаць немагчыма, і зноў жа - незнаёмыя дзеці, не заўсёды лёгкая адаптацыя...

***

Пракаменціраваць сітуацыю я запрасіла дашкольных псіхолагаў лабараторыі прыкладной педагагічнай псіхалогіі пры Акадэміі паслядыпломнай адукацыі. Гэтыя каментарыі былі наступнымі:

Можна сказаць, што выпадак - дастаткова тыповы, нічога новага ў ім няма. Аб падрыхтоўцы да школы бацькі павінны думаць з самага нараджэння дзіцяці, а не за год да паступлення, і ўжо тым больш не за некалькі месяцаў. Не трэба паводзіць сябе ўзбуджана ці як пасажыры на караблі, што церпіць крушэнне.

Хутчэй за ўсё ў гэтым выпадку прафесійная псіхалагічная дапамога патрэбна не дзіцяці, а самім бацькам. Мяркуем, што праблема ўзнікла ўжо тады, калі дзіця вырвалі з прывычнага і ўтульнага для яго асяроддзя, перавялі ў падрыхтоўчую групу. Не выключаецца магчымасць, што ў сям'і яму ўвесь час напаміналі, што ён ужо дарослы і павінен добра займацца ў групе, бо ад гэтага залежыць паступленне ў школу і далейшая вучоба. Паколькі гэта хлопчык, то як аргумент магло гучаць яшчэ і падобнае: "На цябе ўся надзея, ты - наша будучыня..." Безумоўна, дзіця стараецца апраўдаць надзеі бацькоў, а калі не атрымліваецца, то хлопчык перажывае, адчувае за сабой віну. Не апошнюю ролю адыграў і той факт, што ён нашмат маладзейшы за астатніх дзяцей (у дашкольным узросце паўгода сапраўды вялікая розніца) і проста не ў стане выконваць пэўныя практыкаванні, якія адпавядаюць старэйшаму ўзросту. Ад гэтага - занепакоенасць, хваляванні. Да таго ж выхавацельніца без асаблівай увагі аднеслася да дзіцяці. Не дзіва, што ў выніку мы маем нервовыя зрывы і нежаданне вучыцца ў школе.

Думаецца, што многія бацькі, а, магчыма, і педагогі пазналі сябе ў гэтай сітуацыі. Паўстае пытанне: што рабіць далей, дзе шукаць выйсце? Нічога не рабіць і нічога не шукаць, самае лепшае - гэта дазволіць дзіцяці быць самім сабой, вярнуць яму дзяцінства, паспее яно яшчэ зведаць праблемы дарослага жыцця. Напярэдадзе цэлае лета, вось і няхай бегае, гуляе, радуецца цяплу і сонцу.

Неабходна заўсёды памятаць, што кожнае дзіця - індывідуальнасць, і таму патрабуе індывідуальнага падыходу. У любым выпадку не трэба нікуды спяшацца і перабольшваць значэнне падрыхтоўкі да школы, навучанне менавіта ў ёй і пачынаецца. Да таго ж дзяржаўная праграма "Пралеска" прадугледжвае ў сваім змесце "базавую" адукацыю, таму, калі вашае дзіця пойдзе ў звычайную школу, ніякая дадатковая адукацыйная дапамога яму не спатрэбіцца. Калі ж вы вырашылі рыхтаваць яго да вучобы ў гімназіі, па магчымасці папярэдне пракансультуйцеся з псіхолагам.

Чым сапраўды могуць дапамагчы бацькі, дык гэта аблегчыць адаптацыю дзіцяці да школы, псіхалагічна падрыхтаваць яго да новага жыцця. Для гэтага трэба проста гаварыць з ім пра будучую вучобу, як мага часцей напамінаць, як любяць яго ў сям'і і як чакаюць у школе настаўнікі, новыя сябры. Можна пагуляць з дзіцем у школу, даць адчуць сябе і ў ролі вучня, і ў ролі педагога. Калі ёсць такая магчымасць, звадзіце яго ў будучую навучальную ўстанову, пахадзіце разам па школьных калідорах, зазірніце ў буфет, купіце смачную булачку. Тады ваша дзіця будзе з радасцю і нецярпеннем чакаць першага верасня.

***

Апошнім часам праблема перавагі навучання над выхаваннем у сістэме дашкольнай адукацыі робіцца ўсе больш актуальнай. І нездарма. Вучоныя сцвярджаюць, што менавіта ў дашкольным узросце, калі яшчэ запатрабаваны так званыя лішнія нервовыя сувязі, дзеці могуць лягчэй за ўсё авалодаць граматыкай, вымаўленнем гукаў замежнай мовы. Наша нервовая тканка змяняецца на працягу жыцця. Зрокавыя вобразы і пахі, лёгкія дотыкі і штуршкі актывізуюць і ўмацоўваюць адны нейронныя ланцужкі і паслабляюць другія - з-за таго, што яны не выкарыстоўваюцца. Гэта і з'яўляецца біялагічнай асновай ранняй адукацыі. Мозг у працэсе свайго "выспявання" як бы кіруецца правілам: карыстайся, інакш страціш. Разумеючы гэта, спецыялісты ствараюць усё больш інавацыйных адукацыйных тэхналогій, што падштурхоўвае педагогаў да шырокага, але не заўсёды абдуманага іх выкарыстання. Ці абавязкова гэтыя тэхналогіі з'яўляюцца эфектыўнымі? Ці не можа педагог, сам таго не жадаючы, нашкодзіць дзіцяці? Ці не "занадтыя" для малечы тыя адукацыйныя нагрузкі, што ўскладаюць на іх пры падрыхтоўцы да будучага жыцця?

І ўсё ж не будзем ва ўсім вінаваціць педагогаў. Эканамічныя адносіны - яны, ведаеце, такія: ёсць попыт - ёсць прапанова. Безумоўна, няма нічога дрэннага ў тым, што бацькі цяпер маюць магчымасць не проста збоку назіраць за выхаваннем сваіх дзяцей, а ўдзельнічаць у ім непасрэдна. Яны могуць выбіраць, зыходзячы з інтарэсаў і здольнасцей сваіх нашчадкаў, якія дадатковыя заняткі дзіця будзе наведваць. Менавіта па той прычыне, што попыт існуе, у апошнія гады было створана нямала недзяржаўных дашкольных устаноў. Дзяржаўныя таксама не стаяць на месцы і аказваюць насельніцтву дадатковыя адукацыйныя паслугі. Праблема толькі ў тым, што шмат хто з бацькоў жадае, каб іх дзіця з малых гадоў іграла, пела, танцавала і па англійску размаўляла, не да канца ўсведамляючы, як гэта паўплывае на яго фізічнае і псіхічнае здароўе. Падумайце - чаго жадае само дзіця?

Наталля АЛЁХІНА.

Навука Дабрыні

З верасня 2001 года наш дзіцячы сад з'яўляецца рэспубліканскай эксперыментальнай пляцоўкай па апрабацыі праграмы духоўна-маральнага выхавання дашкольнікаў на праваслаўных традыцыях. А пачалося ўсё са стварэння музея "Вытокі", які пасля ператварыўся ў гурток (кіраўнік Л.А.Шкіндэра). Ідэю стварэння такога гуртка з задавальненнем падтрымалі бацькі. На самым пачатку яго працы педагогі, зразумела, хваляваліся, але вопыт паказаў, што многія біблейскія сюжэты і прытчы цікавыя дзецям і даступныя для іх успрыняцця. Больш складаныя тэмы тлумачыць выхавацель, кіруе дыскусіяй дзяцей.

Вось, напрыклад, прытча пра блуднага сына выклікала ў малых хваляванне, іх меркаванні адразу ж раздзяліліся. Нехта суперажываў герою, а нехта выказваў і асуджэнне. Але калі выхавацельніца паказала карціну Рэмбрандта "Вяртанне блуднага сына", дзеткі прыціхлі. На карціне - басаногі, з панурай галавой чалавек стаў на калені перад сваім бацькам. А ў дзіцячых вачах - і суперажыванне, і дараванне, і міласэрнасць. З уласцівай ім непасрэднасцю дашкаляты меркавалі, чаму сын пайшоў і чаму вярнуўся, аб чым думаюць у хвіліну сустрэчы бацька і сын... Часам можна было пачуць цікавыя і нечаканыя высновы: "Міласэрнасць бацькі выратавала жыццё сыну", "Трэба з самага пачатку абдумваць кожны свой учынак", "Міласэрны чалавек робіць дабро і сабе, і людзям", "Трэба ўмець дараваць і прасіць даравання" і інш.

Бывае, што канкрэтнае мысленне дашкалятак не дазваляе ім адразу зразумець сэнс расказанага сюжэта. Так, прытчу пра парушынку і бервяно, што трапілі ў вока, яны ўспрымалі як казку. І толькі потым, пасля тлумачэнняў дарослых, пачалі прыводзіць падобныя прыклады з жыцця.

У працэсе заняткаў дзеці засвойваюць нормы праваслаўнай этыкі: сумленнасць, удзячнасць, паслухмянасць, валоданне сабою, дабрыню, веру, надзею, любоў - усе тыя якасці, якія неабходны ў пастаянна зменлівым свеце.

А яшчэ мы рыхтуем і праводзім праваслаўныя святы. Гэта сумесная дзейнасць дзяцей, бацькоў і супрацоўнікаў нашага садка. Гэтым практычна адраджаюцца традыцыі беларускага народа.

Да свята Пакрова Божай Маці дзеці з любоўю і радасцю афармляюць у гуртках фотастэнды "Пры сонейку цёпла, пры маці добра". А колькі прыемных хвілін узаемін і творчага аднадумства дорыць працэс стварэння розных вырабаў-драбнічак для выставы, падрыхтоўкі святочнага канцэрта і г.д.

Самае галоўнае хрысціянскае свята Ражаство Хрыстова прайшло ў нас цёпла. Калядныя ранішнікі, канцэрты, сустрэчы, дабрачынныя акцыі... Спектакль "Віфліемская ноч" дашкаляты паказалі не толькі ў сябе ў садку, але і ў сацыяльным цэнтры. З якой радасцю свяціліся іх вочкі, калі маленькія артысты чулі апладысменты сваіх удзячных гледачоў - дзетак-інвалідаў.

Падрыхтоўка да Вялікадня ўключала ў сябе традыцыйнае мыццё і чыстку ўсіх дамашніх рэчаў. Дзеці перасціралі лялечнае адзенне і навялі ідэальны парадак у гульневых кутках, начысцілі да бляску музейны самавар.

***

Сучасныя пераўтварэнні ў сацыякультурнай сферы, эканамічная нестабільнасць не лепшым чынам адбіліся на маральных каштоўнасцях нашых дзяцей. Жорсткасць падлеткаў, хуліганства сталі сур'ёзнай праблемай усяго грамадства. У чым прычына? Несфарміраваныя ў нашых дзяцей маральныя каштоўнасці і ідэалы. Бацькі ўжо з ясляў вучаць дзяцей англійскай мове і танцам, мараць, каб іх дзіця вырасла адукаваным чалавекам. Але ж адукацыя - гэта раскрыццё Вобраза Чалавечага ў дзіцяці, яго індывідуальнасці, духоўнасці, станаўленне асобы. І таму пагардлівыя адносіны да духоўна-маральнага выхавання нараджаюць невуцтва і бездухоўнасць, рост дзіцячай злачыннасці, агрэсіўнасці, сацыяльнай трывожнасці нашых дзяцей. Не сакрэт, што ў многіх студэнцкіх інтэрнатах, дзе сабраны лепшыя выпускнікі школ, квітнеюць распуста, "изящная словесность", п'янкі, часам наркаманія. "Адукаваныя" людзі ў жыцці не заўсёды з'яўляюцца прыкладам высокай культуры, а вельмі часта дэманструюць уласную нявыхаванасць і безадказнасць. Вось і стараемся мы з дзіцячага садка не толькі навучаць, а перш за ўсё выхоўваць Чалавека, са сваім духоўным светам, сістэмай каштоўнасцей і поглядаў. Але не будзе вялікага сэнсу ў гэтых імкненнях, калі мы не знойдзем водгуку і вартай падтрымкі з боку сям'і. Таму нашая мэта - пашырэнне ведаў дарослых (бацькоў і педагогаў) аб праваслаўнай веры, аб формах і метадах выхавання ў дашкольнікаў высокіх маральных якасцей, знаёмства з вопытам працы ў гэтым напрамку іншых устаноў.

Валянціна КРЫВЕНКА,
загадчыца дашкольнай установы №20 Жодзіна.

Тут дзеткі растуць, як грыбочкі

Прыемна, што ёсць сярод нашых чытачоў людзі, неабыякавыя да працы іншых. Ці часта нам даводзіцца чуць словы падзякі ў свой адрас? На жаль, нават калі пэўныя станоўчыя эмоцыі і думкі ўзнікаюць, не кожны імкнецца іх выказаць. Гэты ліст, дасланы ў рэдакцыю, хвалюе асабліва. У ім - уся цеплыня, на якую толькі здольнае мацярынскае сэрца, любоў да свайго сына, да жыцця, да людзей...

Дарагая рэдакцыя! Вырашыла напісаць у вашу газету, каб расказаць пра людзей, якія да канца аддаюць сябе выхаванню нашых дзяцей, - энтузіястаў сваёй справы.

У лютым 1994 года нямецкія спецыялісты завяршылі будаўніцтва дзіцячага сада №6 Бярозы. Пасля яму была дадзена гучная беларуская назва "Чабарок" - так называецца лекавая расліна, якая нясе людзям здароўе, радасць вылячэння і супакаенне.

Гэта сучасны, прыгожы будынак з вялікімі вокнамі і жалюзі, з многімі найноўшымі выгодамі - басейнам, падлогай з падагрэвам, дзвюма вялікімі заламі для заняткаў музыкай і фізічнай культурай і г.д. Але гэта быў проста будынак, у яго неабходна было ўдыхнуць жыццё. І прыйшла ў яго гаспадыня - загадчыца Лідзія Яфімаўна Мартыненка, якая стала клапаціцца, каб новы будынак стаў не проста дзіцячым садам, а домам, дзе ўсім было б добра і ўтульна.

Закіпела работа! Трэба было працаваць з новым калектывам, да кожнага знайсці асаблівы падыход. Неабходна было закупіць наглядныя дапаможнікі, выбраць цацкі, дастаць пасцельную бялізну, завезці пясок у пясочніцы...

І вось, нарэшце, надышоў дзень, калі ўсё было гатова. Зазвінелі дзіцячыя галасы - сад зажыў сваім жыццём.

Прыйшла пара і майму сыну ісці ў дзіцячы сад. Вядома, я хвалявалася і перажывала, як ён будзе без мяне, без майго догляду. Але пасля некалькіх дзён "прывыкання" маё дзіця з задавальненнем пачало хадзіць у сад.

Неяк у адзін з выхадных мы з сынам былі на прагулцы. І раптам ён рэзка вырваў сваю маленькую ручку з маёй і, выкрыкваючы "Марына Міхайлаўна", памчаўся да тады яшчэ чужой для мяне жанчыны. У мяне ў душы ўскалыхнулася пачуццё рэўнасці. Але калі я падышла да іх і ўбачыла задаволены, усмешлівы тварык майго сына і вельмі добрыя вочы жанчыны - Марыны Міхайлаўны Пратасевіч, - я зразумела, што гэта надзейны чалавек, якому я магу даверыць сына без "аглядкі".

З часам я бліжэй пазнаёмілася і з другім, не менш цудоўным чалавекам - Кацярынай Іванаўнай Папок. Пра такіх кажуць - прыгожай душы чалавек. Яна вучыць нашых дзяцей ісці ў жыццё цвёрдымі, упэўненымі крокамі.

Колькі цікавых і пазнавальных заняткаў, віктарын, конкурсаў праводзілі выхавальнікі, прыдумвалі разнастайныя гульні для ўсебаковага развіцця нашых дзяцей! Запрашалі да ўдзелу і бацькоў. І за ўсім гэтым - бяссонныя ночы, пошук і сумненні.

Усё быццам бы добра, але мой сын часта хварэў. І тут людзі, якія працуюць у гэтым дзіцячым садзе, не засталіся безуважнымі да маёй бяды. Загадчыца Лідзія Яфімаўна дабілася, каб у садку адкрылі санаторныя групы для дзяцей з аслабленым здароўем, і прапанавала перавесці майго сына туды.

У санаторнай групе кожная хвілінка на ўліку. Толькі пераступілі парог - усе на зарадку, потым зубы чысціць, за снеданнем усё з'есці ды сокам запіць, пасля дарожка саляная "чакае", па якой трэба прабегчыся басанож, і абліванне. І так - цэлы дзень. З прагулкі на масаж, пасля абеду горла зёлкамі паласкаць, ды вітамінку з'есці, каму нос пагрэць, а каму і пілюлю праглынуць. І ёсць чалавек, які за ўсім гэтым прасочыць і ні пра што не забудзецца - гэта медсястра Наталля Анатольеўна Уварава.

Нездарма дзіцячы сад называецца "Чабарок" - дух здароўя пасяліўся ў нас у групе. І наведвальнасць павысілася, і дзеткі падраслі, як грыбочкі, і румянец зайграў на шчочках.

А "на варце" чысціні і парадку - памочнік выхавальніка, а прасцей кажучы, нянька Любоў Юлдашаўна Скабленка. Яна яшчэ і прасочыць, каб ва ўсіх шнуркі былі завязаны ды і рукавічкі пасля прагулкі прасушаны.

І глядзіш - расце самастойны чалавек. Першы малюнак сам намаляваў.

- Хто дапамог?
- Марына Міхайлаўна!

Першае слова прачытаў.

- Хто навучыў?
- Кацярына Іванаўна!

Ложак сам прыбраў.

- Хто паказаў?
- Любоў Юлдашаўна!

Хочацца сказаць ім усім, а таксама Алене Мікалаеўне Дземядовіч, Таццяне Іванаўне Гальчун, Жанне Якаўлеўне Ліжнюк, Валянціне Сцяпанаўне Вінарскай, Таццяне Іванаўне Друшчыц вялікі дзякуй за іх працу, за іх вялікую любоў да дзяцей, за іх добрыя сэрцы. І пакланіцца ім у ногі.

З павагай
Марына Аляксееўна СЦЯПАНАВА.

г.Бяроза.

ников. В принципе его согласие на это получено, однако он настаивает на замене остатка отпуска деньгами, в то время как нам выгоднее было бы предоставить ему часть отпуска в другое время. Что следует предпринять? Каков порядок отзыва работника из отпуска?

В.Соткина, Молодечно

Посоветовать вам в этой ситуации можно только одно - постарайтесь достичь соглашения с работником по вопросу использования оставшейся части отпуска. Статьей 174 Трудового кодекса определено, что в случае прерывания отпуска по предложению нанимателя (отзыв из отпуска) неиспользованная в связи с этим часть отпуска предоставляется в течение текущего рабочего года или присоединяется к отпуску за следующий рабочий год либо компенсируется в денежной форме по договоренности между работником и нанимателем. Безусловно, это не означает, что решение диктует работник, но, как следует из текста закона, без его согласия его принимать нельзя.

Если в вашем учреждении образования действует коллективный договор, то в нем может быть предусмотрен иной порядок компенсации неиспользованной части отпуска, а также оговорены обстоятельства, при которых допускается отзыв работника из отпуска.

Следует предупредить, что законодательство запрещает отзыв из отпуска работников моложе 18 лет, а также лиц, занятых на работах с вредными условиями труда. Нужно помнить также, что компенсировать неиспользованную часть отпуска в денежной форме можно, за исключением семи календарных дней, которые в обязательном порядке должны быть использованы работником в году для отдыха.

Отзыв из отпуска допускается лишь с письменного согласия работника. Наниматель в таком случае должен издать соответствующий приказ на отзыв, указав в нем порядок использования оставшейся части отпуска. Свое согласие работник, как видно из сложившейся практики, может выразить собственноручной надписью на приказе "С отзывом из отпуска и условиями использования оставшейся части согласен" с подписью или заявлением.

Недавно у сотрудницы нашего школьного коллектива произошло горе - умер муж. Безусловно, мы помогли ей в организации похорон, бухгалтерия выплатила материальную помощь. По месту же прежней работы мужа (он уже два года находился на пенсии) в помощи отказали, сославшись на то, что умерший давно у них не работает. При этом ей предложили обратиться в органы социального страхования за выплатой пособия на погребение. Что это за пособие и каков порядок его выплаты, мы в школе разъяснить ей не смогли. Подскажите, пожалуйста, действительно ли такое пособие существует и как его может получить наша сотрудница?

В.Коваль, Мозырь

Такое пособие существует, и выплата его производится в соответствии с Законом Республики Беларусь от 12 ноября 2001 года "О погребении и похоронном деле". 23 мая 2002 года за № 660 во исполнение этого закона Советом Министров принято постановление "Об утверждении Положения о выплате пособия (материальной помощи) на погребение и возмещении расходов по погребению специализированной организации за счет средств государственного социального страхования".

В утвержденном данным постановлением Положении определено, что пособие на погребение из средств фонда социальной защиты населения Министерства труда и социальной защиты Республик Беларусь и государственного фонда содействия занятости выплачивается в случае смерти: лиц, подлежавших на день смерти обязательному государственному социальному страхованию либо уплачивавших обязательные страховые взносы в Фонд социальной защиты населения самостоятельно; пенсионеров, получавших пенсию за счет средств государственного социального страхования; безработных, зарегистрированных в органах государственной службы занятости в установленном порядке; детей вышеперечисленных лиц, не достигших 18-летнего возраста (учащихся - 23-летнего возраста).

Данное пособие выплачивается лицу, взявшему на себя организацию погребения умершего. Причем только физическому лицу, для юридических лиц возмещение понесенных расходов на погребение не предусматривается. Не выплачивается данное пособие и гражданам в случае, если они, взяв на себя организацию похорон, получили гарантированный перечень услуг по погребению от специализированной организации.

Выплата пособия производится на основании заявления лица, организовавшего погребение, с приложением к нему подлинника справки о смерти для получения пособия на погребение (установленного образца), выданной органами записи актов гражданского состояния или местными исполнительными и распорядительными органами по месту жительства или смерти умершего.

Пособие выплачивается не позднее первого рабочего дня, следующего за днем предоставления необходимых документов для его выплаты.

Обращаться за пособием можно в течение шести месяцев со дня организации похорон.

Выплата пособия на погребение осуществляется через предприятия почтовой связи, а также другие предприятия, осуществляющие деятельность по доставке пенсий.

В случае смерти пенсионера, как в вашем случае, выплата пособия производится органом по труду и социальной защите по месту получения пенсии.

В случае, если лицо, взявшее на себя организацию похорон обратилось в специализированную организацию за оказанием гарантированных услуг по погребению, то их оплата данной организации осуществляется из средств фонда социальной защиты населения или фонда занятости в пределах размера пособия на погребение.

Адказны за выпуск дадатка да "Настаўніцкай газеты" намеснік галоўнага рэдактара Вадзім КНЫШАЎ.

Адукацыя: Дакументы Каментарыі

Дадатак да "Настаўніцкай газеты"

15 чэрвеня 2002 года

Сёння ў нумары:

Новое в законодательстве

28 мая текущего года Президент Республики Беларусь подписал Указ "О создании государственной комиссии по контролю за ходом подготовки и проведения вступительных испытаний в 2002 году в учреждениях образования, обеспечивающих получение высшего и среднего специального образования".

Указом определено, что вступительные экзамены в 2002 году в учреждениях образования, обеспечивающих получение высшего образования, будут проводиться в два потока и начнутся в июле с профильного (конкурсного) экзамена. При этом обязательный письменный экзамен по белорусскому (русскому) языку и литературе проводится в определенные Министерством образования дни по централизованным заданиям с объявлением их по радио и телевидению.

Главной задачей, поставленной перед государственной комиссией указом главы государства, является "предоставление гражданам равных возможностей при поступлении в учреждения образования..., защита законных прав и интересов абитуриентов".

Председатель государственной комиссии и его заместитель наделены правом вносить предложения по изменению персонального состава и порядка работы приемных и экзаменационных комиссий учреждений образования, приостанавливать действия или отменять решения приемных комиссий в случае их несоответствия нормативным правовым актам, а также информировать Президента Республики Беларусь о нарушениях и недостатках в ходе подготовки и проведения вступительных экзаменов.

Для обеспечения контроля за вступительными испытаниями в каждом высшем учебном заведении, а также в отдельных средних специальных учебных заведениях создаются соответствующие комиссии данных учреждений образования, председателями которых назначаются члены государственной комиссии.

Члены государственной комиссии в пределах своей компетенции, осуществляя контроль за работой приемных и экзаменационных комиссий, рассматривают (совместно с администрацией учебных заведений) все вопросы, связанные с организацией и проведением вступительных испытаний, принимают меры по устранению недостатков в работе приемных комиссий, проводят при необходимости независимую экспертизу проверенных письменных экзаменационных работ абитуриентов, принимают участие в рассмотрении апелляций, жалоб и заявлений поступающих и их родителей.

местного исполнительного и распорядительного органа, руководителя организации, где гражданин состоит на учете нуждающихся в улучшении жилищных условий. Одновременно с заявлением претендент на получение субсидии должен представить в службу субсидирования:

20.1. при строительстве жилых помещений в составе организации граждан-застройщиков, в порядке долевого участия в жилищном строительстве по договору с застройщиком или иному договору о строительстве жилья:

выписку из решения местного исполнительного и распорядительного органа о включении гражданина в состав организации граждан-застройщиков, либо копию договора о долевом участии в жилищном строительстве, либо копию иного договора о строительстве;

справку о сметной стоимости строительства жилого помещения в базисных ценах и ценах, действующих на дату подачи заявления на получение субсидии (выдается руководством организации граждан-застройщиков, застройщиком);

20.2. при строительстве (реконструкции) одноквартирных жилых домов или квартир:

копию государственного акта на право собственности на землю или на право пожизненного наследуемого владения землей;

копии документов, подтверждающих наличие у получателя субсидии согласованной в установленном порядке проектной документации и разрешения на строительство (реконструкцию) жилого дома или квартиры;

справку о сметной стоимости строительства (реконструкции) жилого дома или квартиры, стоимости выполненных работ и закупленных материалов и изделий в базисных ценах и ценах, действующих на дату подачи заявления на получение субсидии (выдается по заказу получателя субсидии органом, уполномоченным местным исполнительным и распорядительным органом);

20.3. при реконструкции и переоборудовании неэффективно используемых зданий (сооружений) под жилые помещения:

копию договора о безвозмездной передаче или льготной продаже неэффективно используемого здания (сооружения), подлежащего реконструкции и переоборудованию под жилые помещения;

копию разрешения на реконструкцию и переоборудование;

копию договора на реконструкцию и переоборудование;

справку о сметной стоимости реконструкции и переоборудования;

20.4. при приобретении жилых помещений:

проект договора о купле-продаже жилого помещения;

копию технического паспорта на приобретаемое жилое помещение;

справку об оценочной стоимости жилого помещения, выданную органами регистрации и технической инвентаризации или сельским Советом депутатов.

21. Претенденты на получение субсидии должны представить документы, подтверждающие наличие у них средств (собственных и заемных), покрывающих разницу между полной стоимостью строительства (реконструкции) или приобретения жилого помещения и величиной предоставляемой субсидии.

Граждане, имеющие право на совместное использование льготных кредитов и субсидий, представляют справку обособленного подразделения АСБ "Беларусбанк" о размере открытой кредитной линии на жилищное строительство, размере кредита, полученного в счет открытой кредитной линии, или справку о том, что кредит не выдавался.

При отсутствии у претендента перечисленных документов либо отсутствии у него средств на покрытие разницы между полной стоимостью строительства (реконструкции) или приобретения жилого помещения и величиной предоставляемой субсидии местный исполнительный и распорядительный орган, руководство организации могут отказать в начислении субсидии. В этих случаях претендент имеет право повторно подать заявление на предоставление субсидии после появления у него средств или возможности представления необходимых документов.

22. Служба субсидирования проверяет достоверность указанных в заявлении сведений, производит расчет размера субсидии, разъясняет получателю субсидии условия ее перечисления на специальный счет "Субсидия" и порядок дальнейшего использования, вносит на рассмотрение местного исполнительного и распорядительного органа проект решения о начислении субсидии, а в случаях отказа в предоставлении субсидии информирует претендента на получение субсидии о причине отказа.

23. Одна копия решения органа, предоставляющего субсидию, с указанием суммы начисленной субсидии, собственных или заемных денежных средств получателя субсидии, целевого направления использования субсидии выдается гражданину, другая копия направляется в обособленное подразделение АСБ "Беларусбанк".

На основании указанной копии решения обособленное подразделение АСБ "Беларусбанк" заключает с получателем субсидии договор на открытие специального счета "Субсидия" и выполнение им по поручению получателя субсидии платежей в ходе строительства

(реконструкции) или при приобретении жилого помещения.

Гражданам, имеющим право на совместное использование субсидии и льготного кредита, специальный счет "Субсидия" открывается в обособленном подразделении АСБ "Беларусбанк" по месту их кредитования.

24. Гражданам, реализующим право на совместное использование субсидии и льготного кредита на строительство (реконструкцию) жилого помещения, субсидия предоставляется в процессе строительства (реконструкции). Кредитование осуществляется в установленном порядке в пределах стоимости строительства оставшейся части нормируемого размера льготно кредитуемой площади за вычетом размера полученной субсидии.

При обращении граждан, получивших льготные банковские кредиты, субсидия предоставляется в размере, начисленном в установленном порядке, в пределах оставшейся части стоимости строительства нормируемого размера льготно кредитуемой площади жилого помещения.

25. При представлении всех необходимых документов субсидия перечисляется на специальный счет "Субсидия" на имя ее получателя в обособленное подразделение АСБ "Беларусбанк" в зависимости от способа осуществления строительства (реконструкции) либо приобретения жилого помещения:

по местонахождению текущего (расчетного) счета организации граждан-застройщиков или организации, заключившей договор с гражданином - получателем субсидии на долевое участие в строительстве;

по месту приобретения жилого помещения, не завершенного строительством здания (сооружения), подлежащего реконструкции и переоборудованию под жилые помещения, или строительных материалов, изделий и оборудования при строительстве жилья собственными силами.

26. После перечисления субсидии на специальный счет "Субсидия" в учетном деле гражданина, состоящего на учете нуждающихся в улучшении жилищных условий, на специальный счет которого перечислена субсидия, делается соответствующая отметка.

Глава 4. Порядок использования субсидии

27. Предоставляемые гражданам денежные субсидии используются в безналичной форме в виде платежей, перечисляемых по письменному поручению владельца субсидии обособленным подразделением АСБ "Беларусбанк":

организации граждан-застройщиков, застройщику (подрядчику) - при строительстве жилых помещений долевым, подрядным способом;

продавцу - при приобретении жилых помещений, не завершенных строительством зданий (сооружений), подлежащих реконструкции и переоборудованию под жилые помещения, строительных материалов, изделий и оборудования при строительстве жилья собственными силами.

28. В случаях отказа гражданина от строительства жилого помещения либо исключения его из числа застройщиков денежные средства, перечисленные со специального счета "Субсидия", должны быть возвращены в местные бюджеты или на счет организации, предоставившей субсидию. Возврат денежных средств обеспечивается организацией граждан-застройщиков, осуществляющей строительство жилого дома, или гражданином, осуществлявшим строительство одноквартирного жилого дома либо квартиры в порядке долевого участия.

Если на дату возврата субсидии региональный индекс изменения стоимости строительно-монтажных работ увеличился по отношению к индексу, действовавшему на дату перечисления субсидии на специальный счет "Субсидия" в обособленное подразделение АСБ "Беларусбанк", производится индексация возвращаемой субсидии. Для этого сумма начисленной субсидии умножается на коэффициент, вычисляемый делением действующего на дату индексации регионального индекса изменения стоимости строительно-монтажных работ на индекс, действовавший на дату перечисления субсидии.

Если денежные средства не были перечислены со специального счета "Субсидия" на строительство жилого помещения, возврат их производится обособленным подразделением АСБ "Беларусбанк" с учетом начисленных процентов в размере, предусмотренном для вкладов до востребования.

29. В случае выбытия гражданина из членов организации граждан-застройщиков и включения в их состав другого гражданина, имеющего право на субсидию, субсидия в установленном порядке возвращается организацией граждан-застройщиков в местный бюджет или на счет организации, предоставившей субсидию.

Гражданину, включенному в состав организации граждан-застройщиков вместо выбывшего, субсидия предоставляется в установленном порядке.

30. Споры, возникающие при предоставлении субсидии, рассматриваются вышестоящим местным исполнительным и распорядительным органом либо судом в установленном законодательством Республики Беларусь порядке.

Организационно-воспитательная работа учителей: вопросы оплаты

Консультируют специалисты Главного финансово-экономического управления Министерства образования Республики Беларусь

В связи с установлением оплаты труда учителей за выполнение организационно-воспитательной работы на основе тарификации включаются ли в норму педагогической (преподавательской) работы учителя часы организационно-воспитательной работы?

В соответствии с постановлением Министерства образования Республики Беларусь от 6 июля 2001 г. № 41 норма педагогической (преподавательской) работы на ставку заработной платы учителей всех специальностей (кроме учителей-дефектологов) составляет 18 часов в неделю. Часы организационно-воспитательной работы оплачиваются дополнительно и в ставку заработной платы учителя не включаются.

Как исчисляется оплата труда учителя за часы организационно-воспитательной работы?

В соответствии с постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 21 марта 2002 г. № 361 в 2002-2003 учебном году учителям за выполнение организационно-воспитательной работы оплата будет производиться на основе тарификации или по часовым ставкам.

Заработная плата учителей за часы организационно-воспитательной работы определяется путем умножения ставки заработной платы с учетом повышений на объем часов организационно-воспитательной работы, установленный при тарификации, и деления на установленную норму часов в неделю (18 часов).

Часовая ставка определяется путем деления ставки заработной платы с учетом повышения на 72 и применяется при оплате за фактически проведенные часы организационно-воспитательной работы в месяц.

Какой порядок распределения часов организационно-воспитательной работы учителям?

Распределение часов организационно-воспитательной работы учителям является составной частью процесса проведения тарификации педагогических работников. Работа по тарификации осуществляется комиссией, создаваемой приказом руководителя учебного заведения. Право распределять объем часов за выполнение организационно-воспитательной работы предоставлено руководителю учебного заведения, который несет ответственность за ее реальность и выполнение каждым работником.

Как определяется средняя ставка заработной платы учителей при исчислении количества часов организационно-воспитательной работы?

Расчетная средняя ставка определяется путем деления исчисленного месячного фонда заработной платы учителей на общее число педставок. В фонд заработной платы учителей школы в этом случае включается оплата за часы, установленные в соответствии с учебными планами общеобразовательных школ с учетом нераспределенных часов, часов в специальных медицинских группах, включая учебные планы индивидуального обучения учащихся на дому и находящихся на лечении в больницах.

Кому из работников общеобразовательных учреждений можно вести преподавательскую деятельность и организационно-воспитательную работу в этом же учреждении?

Руководители общеобразовательных учреждений и их заместители имеют право вести преподавательскую работу или занятия с кружками на условиях тарификации в том же учреждении, но не более 9 часов в неделю, если они по основной работе получают полный должностной оклад. Руководителям детских домов и их заместителям может быть разрешена преподавательская работа в близлежащем учреждении образования, обеспечивающем общее среднее образование.

В сельской местности руководители общеобразовательных учреждений и их заместители при отсутствии учителей по соответствующим предметам могут вести преподавательскую деятельность не более 12 часов в неделю с разрешения вышестоящего органа управления образованием.

Другие работники общеобразовательных учреждений, кроме руководителей учреждений, их заместителей, учителей и учителей-дефектологов, могут вести преподавательскую работу или занятия с кружками в том же учреждении, но не более 12 часов в неделю, если по основной работе они получают полный должностной оклад (ставку).

В случае, когда указанные выше работники получают по основной работе менее должностного оклада (ставки), им разрешается вести преподавательскую работу не более 18 часов в неделю на условиях тарификации.

Преподавательская работа и занятия с кружками этих работников не является совместительством и оплачивается сверх основного оклада (ставки) за фактическое количество часов, установленных по тарификации, в порядке, установленном для учителей и руководителей кружков.

Кроме того, работники могут осуществлять педагогическую работу, в том числе занятия с кружками, в объеме не более 240 часов в год на условиях почасовой оплаты труда за фактическое количество часов. Педагогическая работа в указанном объеме может выполняться в том же учреждении или другом и совместительством не считается.

14. Гражданам, получающим субсидии вне очереди, а также по основаниям, перечисленным в абзацах четвертом - девятом пункта 6 настоящего Положения, молодым гражданам и гражданам, постоянно проживающим и работающим в сельской местности, базовая доля субсидии начисляется независимо от времени нахождения их на учете нуждающихся в улучшении жилищных условий в максимальном размере с учетом остальных критериев, предусмотренных в пункте 13 настоящего Положения.

Военнослужащим, которые проходят службу в Вооруженных Силах, внутренних и пограничных войсках, других воинских формированиях (кроме военнослужащих срочной службы и курсантов военно-учебных заведений), а также лицам, уволенным в запас (отставку), нуждающимся в улучшении жилищных условий, сумма базовой доли субсидии исчисляется в предусмотренном настоящим Положением порядке в зависимости от срока их военной службы в календарном исчислении или времени нахождения на учете нуждающихся в улучшении жилищных условий.

15. При начислении гражданам суммы базовой доли субсидии в расчет принимается максимальная норма предоставления общей площади жилого помещения социального пользования, равная 20 кв.метрам общей площади жилого помещения на одного человека (при строительстве однокомнатной квартиры для одного человека - 36 кв.метров).

Для граждан, имеющих в соответствии с законодательством Республики Беларусь право на дополнительную жилую площадь по состоянию здоровья, норматив общей площади для начисления субсидии увеличивается на 15 кв.метров на каждого члена семьи, имеющего такое право.

16. Принимаемый в расчет при начислении суммы базовой доли субсидии норматив общей площади жилого помещения уменьшается на величину, представляющую собой разность между общей площадью жилого помещения, находящегося в собственности претендента на получение субсидии и членов его семьи в населенном пункте по месту их проживания или занимаемого ими по договору найма, и установленной законодательством максимальной нормой предоставления общей площади жилого помещения социального пользования, причитающейся остающимся проживать в этом жилом помещении членам семьи.

Уменьшение норматива общей площади жилого помещения при начислении субсидии в указанном выше порядке производится и в случаях отчуждения претендентом на получение субсидии и членами его семьи в течение трех лет до подачи заявления на предоставление субсидии находившегося у них в собственности жилого помещения проживающим в нем членам семьи. В случае отчуждения жилого помещения другим гражданам в течение пяти лет до подачи заявления на получение субсидии уменьшение производится на всю площадь этого помещения.

17. Не вычитается при начислении суммы базовой доли субсидии занимаемая общая площадь жилых помещений, не подлежащих приватизации, признанных в установленном порядке непригодными для проживания, а также занимаемых по договору найма, при условии освобождения и передачи этих жилых помещений местному исполнительному и распорядительному органу по нотариально удостоверенному обязательству, а также общая площадь однокомнатных квартир, где остаются проживать члены семьи претендента на получение субсидии.

18. Гражданам, желающим построить или приобрести с использованием субсидии жилые помещения в населенном пункте не по месту нахождения их на учете нуждающихся в улучшении жилищных условий, размер субсидии исчисляется исходя из установленного в населенном пункте, где строится или приобретается жилое помещение, предельного норматива стоимости строительства 1 кв.метра общей площади жилых домов, строящихся с использованием государственной поддержки, но не выше установленного в населенном пункте по месту предоставления субсидии предельного норматива стоимости строительства 1 кв.метра.

19. Субсидия на реконструкцию и приобретение жилых помещений начисляется в порядке, применяемом при субсидировании строительства жилых помещений.

В пределах начисленной суммы субсидия предоставляется: при реконструкции - в размере сметной стоимости реконструкции жилых помещений с учетом затрат на приобретение недостроенных или переоборудуемых помещений; при приобретении - в размере наименьшей стоимости приобретаемого жилого помещения, определяемой по договору купли-продажи или справке об оценочной его стоимости (для одноквартирных жилых домов или квартир в сельской местности - с учетом хозяйственных построек), выданной органами регистрации и технической инвентаризации либо сельским Советом депутатов.

Глава 3. Порядок предоставления субсидии

20. Основанием для рассмотрения вопроса о возможности предоставления субсидии гражданину является его заявление на имя председателя

О плате за пользование учащимися учебниками в 2002/2003 учебном году

Постановление Совета Министров Республики Беларусь 25 апреля 2002 г. № 525

(Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь, 2002 г., № 50, 5/10349)

Во исполнение Закона Республики Беларусь "О бюджете Республики Беларусь на 2002 год" Совет Министров Республики Беларусь **постановляет:**

1. Плата за пользование учащимися учебниками в 2002/2003 учебном году устанавливается в размере 50 процентов стоимости комплекта учебников для учащихся подготовительного, 1-11(12)-х классов.

Указанная плата взимается с родителей или лиц, их заменяющих, дети которых обучаются:

в общеобразовательных школах;

в школах-детских садах;

в общеобразовательных школах-интернатах (кроме общеобразовательных школ-интернатов для детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей);

в гимназиях, лицеях (кроме профессиональных лицеев), комплексах, созданных на базе общеобразовательных школ;

в училищах олимпийского резерва (7-11-е классы);

в Государственном хореографическом колледже (5-9-е классы).

В вечерних (сменных) общеобразовательных школах указанная плата взимается с родителей или лиц, их заменяющих, либо вносится самими учащимися.

2. Министерству образования по согласованию с Министерством экономики и Министерством финансов определить стоимость комплекта учебников для учащихся подготовительного, 1-11(12)-х классов, исходя из стоимости каждого учебника, входящего в комплект для соответствующего класса.

3. Утвердить прилагаемое Положение о порядке взимания платы за пользование учащимися учебниками в 2002/2003 учебном году.

4. Плата за пользование учебниками не взимается:

4.1. с родителей или лиц, их заменяющих, дети которых обучаются в:

специальных общеобразовательных школах-интернатах (школах), классах для детей с особенностями психофизического развития в общеобразовательных школах;

специальных школах для детей, нуждающихся в особых условиях воспитания;

общеобразовательных санаторных школах-интернатах;

общеобразовательной школе лагеря "Зубренок";

4.2. с родителей, имеющих детей с особенностями психофизического развития, обучающихся в интегрированных классах;

4.3. с семей, средний совокупный доход которых на члена семьи в месяц за предшествующий год не превышает 80 процентов утвержденного бюджета прожиточного минимума в среднем на душу населения в ценах сентября 2001 года;

4.4. с семей, в которых один или оба родителя инвалиды I-II группы;

4.5. с семей военнослужащих либо с семей рабочих и служащих, занимавших штатные должности в воинских частях в составе советских войск, погибших (умерших) или ставших инвалидами при исполнении служебных обязанностей на территории государств, в которых велись боевые действия, а также семей военнослужащих, погибших (умерших) в мирное время при исполнении служебных обязанностей;

4.6. с семей лиц начальствующего и рядового состава органов внутренних дел, погибших (умерших) либо ставших инвалидами при исполнении служебных обязанностей на территории государств, в которых велись боевые действия, а также погибших (умерших) в мирное время при исполнении служебных обязанностей.

5. Детям-сиротам и детям, оставшимся без попечения родителей, детям-инвалидам в возрасте до 18 лет учебники предоставляются бесплатно.

6. Плата за пользование учебниками снижается на 50 процентов для семей, в которых воспитываются трое и более детей дошкольного и школьного возраста (школьников).

7. Средства, полученные за пользование учащимися учебниками, направляются на ежегодное финансирование приобретения учебников для фонда школьных библиотек.

Премьер-министр Республики Беларусь
Г.Новицкий

В сентябре 2001 года я поступила учиться на заочное отделение факультета прикладной психологии Санкт-Петербургского государственного института психологии и социальной работы. В настоящее время работаю педагогом-организатором в школе. Администрация школы, а также руководство районного отдела образования отказывают мне в предоставлении оплачиваемого отпуска для сдачи сессионных экзаменов. В то же время мне предложили заключить контракт, согласно которому я обязана буду отработать после окончания института два года в данной школе. На мою просьбу показать контракт юристу ответили отказом. Разъясните, пожалуйста, правомочны ли действия администрации.

Т.Шишкова, г.Новолукомль Витебской области

Отказ администрации предоставить вам отпуск с сохранением заработной платы в связи с обучением в заочном высшем учебном заведении обоснован. В одном из номеров приложения "Адукацыя: дакументы, каментарыі" (см. "Настаўніцкая газета" №24-25 за 28.02.2002 г.) мы детально рассказывали о порядке и условиях предоставления таких отпусков работникам. Отметим еще раз, что согласно статье 214 Трудового кодекса Республики Беларусь гарантии, предусмотренные законодательством для лиц, совмещающих работу с учебой в вечерних и заочных высших и средних специальных учебных заведениях предоставляются работникам, обучающимся в этих учреждениях образования по направлению (заявке) нанимателя либо в соответствии с заключенными с ними договорами (на подготовку, коллективным или трудовым). К числу таких гарантий относится и отпуск с сохранением средней заработной платы в связи с обучением.

Исходя из содержания вашего письма можно сделать вывод, что к указанным категориям работников вы не относитесь. В то же время администрация школы сделала попытку пойти вам на встречу и предложила заключить трудовой договор (контракт), в котором оговорить в качестве условия предоставления оплачиваемого отпуска на учебу обязательную отработку в школе нескольких лет после окончания института. Вы должны понять, что ни законодательство, ни здравый смысл не позволяют районному отделу образования расходовать денежные средства на ваше обучение без достаточной гарантии в дальнейшем пополнить вами, как специалистом с высшим образованием, штат работников. Отдел образования имеет право вкладывать средства в повышение квалификации кадров лишь при условии, что эти средства будут в дальнейшем ему возвращены в виде специалистов с соответствующим уровнем подготовки.

И здесь действия администрации вполне обоснованы.

Единственное, в чем можно упрекнуть руководство школы, так это в отказе предоставить вам контракт для ознакомления, в том числе и с помощью юриста. В соответствии с законодательством для заключения договора необходимо выражение согласованной воли двух сторон, а значит при подписании договора вы должны в полной мере представлять себе, какие условия содержит в себе договор, какие обязанности он налагает на вас, как работника, а также на нанимателя, для чего, безусловно, следует прочитать текст данного документа. Это позволит работнику избежать нарушения его прав при заключении трудового договора. Именно такую цель преследует и предусмотренный статьей 18 Трудового кодекса порядок заключения трудового договора, который обязывает нанимателя заключать договор (контракт) только в письменной форме, составлять его в двух экземплярах, один из которых передавать работнику.

Работающая в нашей школе по совместительству уборщица представила справку о том, что по основной работе ей предоставлен очередной отпуск, и настаивает, чтобы в этот же период мы также отпустили ее в отпуск. Но в нашей школе она работает всего 4 месяца, а по закону отпуск может быть предоставлен не ранее 6 месяцев работы. Кроме того, по основной работе ее отпуск составляет 31 день, а у нас, как у совместителя, всего 21. Как нам следует поступить в подобной ситуации?

А.Игнатьев, Бобруйск

Согласно общему порядку, трудовые отпуска за первый год работы предоставляются не ранее чем через шесть месяцев. В этом вы правы. Однако трудовое законодательство предусматривает целый ряд случаев, когда отпуск должен быть предоставлен по желанию работника и до истечения данного срока.

В частности, часть 2 статьи 166 Трудового кодекса предусматривает, что до истечения шести месяцев работы наниматель обязан предоставить трудовые отпуска по желанию следующим категориям работников:

1) женщинам перед отпуском по беременности и родам или после него;

2) лицам моложе восемнадцати лет;

3) работникам, принятым на работу в порядке перевода;

4) совместителям, если трудовой отпуск по основному месту работы приходится на период до шести месяцев работы по совместительству;

5) учителям школ, преподавателям профессионально-технических учебных заведений, профессорско-преподавательскому составу высших и средних специальных учебных заведений, а также некоторым иным указанным в законе лицам.

Как видно из приведенного перечня, работающая по совместительству в вашей школе уборщица относится к категории лиц, обладающих правом на отпуск до отработки установленного шестимесячного срока (пункт 4), поэтому вы должны предоставить отпуск по ее заявлению.

Относительно продолжительности отпуска, который вы должны предоставить этой работнице, следует указать, что статья 347 Трудового кодекса достаточно полно регулирует решение данного вопроса. Так, в ней определено, что в случае, если отпуск по основной работе по продолжительности больше отпуска на работе по совместительству, то по просьбе работника ему предоставляется социальный отпуск соответствующей продолжительности без сохранения заработной платы (в вашем случае это социальный отпуск в количестве 10 календарных дней).

Возникла необходимость отозвать педагога из очередного отпуска в связи с болезнью одного из работ-

УТВЕРЖДЕНО
Постановление Совета Министров
Республики Беларусь
25.04.2002 № 525

Положение о порядке взимания платы за пользование учащимися учебниками в 2002/2003 учебном году

1. Плата за пользование учебниками* вносится до 1 октября 2002 г. в местные отделения открытого акционерного общества "Сберегательный банк "Беларусбанк" на транзитный счет инспекции Министерства по налогам и сборам Республики Беларусь по месту жительства плательщика для поступления в доход республиканского бюджета на раздел 50, подраздел 02, код платежа 05002.

*К учебникам относятся также учебные пособия, имеющие гриф "Допущено Министерством образования Республики Беларусь".

2. До 1 июня 2002 г. учреждения образования составляют списки учащихся, по которым родители или лица, их заменяющие, либо учащиеся (в вечерних (сменных) общеобразовательных школах) вносят плату за пользование учебниками, а также списки учащихся, освобожденных от платы согласно представленным справкам с места работы родителей или лиц, их заменяющих, либо районного (городского) управления по труду и социальной защите. Справки представляют родители или лица, их заменяющие, получающие государственное пособие на детей в соответствии с Законом Республики Беларусь "О государственных пособиях семьям, воспитывающим детей".

На основании указанных списков составляются ведомости с указанием суммы оплаты, в которых родители или лица, их заменяющие, расписываются за полученный комплект учебников.

3. Учебники выдаются только при условии сдачи полного комплекта полученных ранее учебников за предыдущий учебный год и предъявлении квитанции (квитанций) об оплате за пользование ими в предстоящем учебном году.

4. В случае утери, порчи учебника следует руководствоваться Типовыми правилами пользования школьной библиотекой в Республике Беларусь, утвержденными приказом Министерства образования Республики Беларусь от 27 декабря 1999 г. № 768 (Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь, 2000 г., № 15, 8/2539).

5. В случае перехода учащегося в другое учебное заведение комплект полученных учебников подлежит возврату в библиотечный фонд учебного заведения. При этом выдается справка о внесенной плате за пользование учебниками в текущем году. На основании этой справки учащийся получает соответствующие учебники без оплаты в другом учебном заведении.

6. В случае приобретения родителями учащихся отдельных учебников за полную стоимость плата вносится только за полученные учебники в размере 50 процентов их средней стоимости.

7. Учебные заведения до 20 ноября 2002 г. представляют в вышестоящую организацию сведения о внесенной плате за пользование учащимися учебниками. Управления образования облисполкомов, комитет по образованию и по делам молодежи Минского горисполкома, отраслевые министерства, имеющие в своем подчинении учреждения общего среднего образования, представляют указанные сведения в Министерство образования Республики Беларусь до 30 ноября 2002 г.

8. Условия оплаты за пользование учебниками распространяются на общеобразовательные учебные заведения, финансируемые из республиканского или местных бюджетов.

предмету. Почему не освобождается от экзамена по предмету учащийся, получивший высокий балл на внутриуниверситетской олимпиаде и уже зачислен в данный вуз.

Средняя школа № 7 Молодечно

Внутривузовские олимпиады не включены в систему централизованного тестирования. В настоящее время изучаются возможности расширения тестирования учащихся и минимизации случаев сдачи учащимися экзаменов.

В гимназиях сохранена 6-дневная учебная неделя, но учебный год продлевается на две недели. Почему?

Это объясняется тем, что в учебном плане сокращено количество часов на изучение ряда предметов.

Какая максимальная наполняемость учащихся при организации профильных групп?

Действующими нормативными документами не предусмотрена наполняемость учащихся при делении класса (классов параллели) на профильные группы. Данная модель пока используется в экспериментальном порядке.

Когда появятся в печати информационно-методические письма?

Информационно-методические письма с подробными рекомендациями по всем предметам учебного плана будут опубликованы в печати в июне 2002 года.

Преподавание иностранного языка в начальной школе - будет ли оно организовано повсеместно? Какие цели ставятся перед его изучением в начальных классах?

Обучение иностранному языку по первой модели (т.е. с подготовительного класса) проводится на базовом, повышенном и углубленном уровнях за счет часов школьного компонента при наличии соответствующей учебно-методической базы, кадрового обеспечения, желания детей и их родителей. Повсеместно перейти на первую модель обучения иностранному языку не представляется возможным по многим объективным причинам, прежде всего это связано с перегруженностью учебного плана и отсутствием квалифицированных кадров. Раннее обучение иностранному языку на повышенном и углубленном уровнях предоставляет возможность учащимся лучше овладеть навыками иноязычной речи, а ведущая цель раннего обучения иностранному языку - развивающая.

Почему отменен экзамен по иностранному языку в школах с углубленным изучением за курс базовой школы?

Это сделано с целью ликвидации перегрузки учащихся. Кроме того, сам по себе экзамен ничего, кроме стрессовой ситуации, не приносит. Есть много других способов осуществления контроля за учебными достижениями учащихся, которые и нужно применять. Проведение экзаменов не способствует и развитию интереса к изучению того или другого предмета. Что касается иностранного языка, то интерес к его изучению в последние годы значительно возрос среди учащихся. Ребята осознанно изучают один или несколько иностранных языков, видят возможность их практического применения. Отмена экзамена не повлияет на качество освоения этого предмета.

Изучение иностранного языка с подготовительного класса (2 часа в неделю) приводит к тому, что повышается максимальная учебно-допустимая нагрузка на ученика. Что делать?

Учебно-допустимая нагрузка на ученика не превышается, так как изучение иностранного языка по первой модели на базовом уровне осуществляется за счет часов школьного компонента.

Ответьте, где взять критерии 10-балльной системы оценивания знаний, которые нужно уже сейчас поместить на стендах в школе для ознакомления? Будут ли в школах методические рекомендации по применению 10-балльной системы, дидактический материал?

Общее положение и нормы 10-балльной системы оценки результатов учебной деятельности учащихся поступят в учреждения образования до 31 июля 2002 года из управлений и отделов образования областных, городских и районных исполнительных комитетов. Нормы оценки разработаны по всем учебным курсам и предметам. Методические рекомендации по применению 10-балльной системы оценки будут опубликованы в ближайших номерах предметных журналов.

Ответы специалистов Министерства образования на наиболее актуальные вопросы, поступившие от работников системы образования, читайте также в ближайших номерах "Настаўніцкай газеты".

числение процентов в размере, предусмотренном для вкладов до востребования.

Соответствующие суммы начисленных процентов используются гражданином в порядке, установленном для использования субсидий.

9. Денежная субсидия может быть использована гражданами для финансирования:

строительства (реконструкции) одноквартирных жилых домов;

строительства (реконструкции) квартир в многоквартирных жилых домах в составе организаций граждан-застройщиков и в порядке долевого участия;

реконструкции и переоборудования неэффективно используемых зданий и сооружений под жилые помещения;

приобретения жилых помещений;

приобретения не завершенных строительством жилых помещений или неэффективно используемых зданий и сооружений, подлежащих реконструкции и переоборудованию под жилые помещения.

10. Субсидия должна быть использована ее владельцем в течение срока строительства, оговоренного в договоре на строительство (реконструкцию) жилых помещений, но не превышающего трех лет со времени перечисления ее на специальный счет "Субсидия" в обособленное подразделение АСБ "Беларусбанк". В случае приобретения жилых помещений срок использования субсидии не должен превышать шести месяцев. По истечении этих сроков специальный счет "Субсидия" закрывается, а оставшиеся на нем денежные средства перечисляются в местные бюджеты или на счет организации, предоставившей субсидию.

11. Прием и учет заявлений граждан на получение субсидии осуществляются службами субсидирования местных исполнительных и распорядительных органов и организаций. Заявления должны быть рассмотрены ими в месячный срок.

Глава 2. Порядок начисления субсидии

12. Размер субсидии определяется как сумма ее базовой доли и жилищных квот получающего субсидию гражданина и членов его семьи, имеющих в соответствии с законодательством право на индексацию жилищных квот и изъявивших желание улучшить жилищные условия путем строительства (реконструкции) или приобретения жилого помещения с использованием субсидии.

Если величина полученной гражданами безвозмездной материальной поддержки в виде денежных средств, безвозмездной передачи (с зачетом жилищных квот) либо продажи по льготным ценам не завершенных строительством жилых помещений или неэффективно используемых зданий и сооружений, подлежащих реконструкции и переоборудованию под жилые помещения, продажи по льготным ценам древесины на корню превышает размер начисленной денежной субсидии, последняя не предоставляется.

В иных случаях денежная субсидия предоставляется в размере разницы между величиной начисленной субсидии и величиной оказанной гражданам безвозмездной материальной поддержки в стоимостном выражении.

Стоимость передаваемых (продаваемых) жилых помещений определяется в установленном порядке в ценах, действующих на момент передачи либо продажи, с пересчетом их в цены на дату расчета субсидии с применением регионального индекса изменения стоимости строительно-монтажных работ.

13. Величина базовой доли субсидии определяется исходя из:

времени нахождения гражданина на учете нуждающихся в улучшении жилищных условий, кроме случаев, предусмотренных в пункте 14 настоящего Положения, либо срока военной службы в календарном исчислении (для лиц, указанных в абзаце втором пункта 14 настоящего Положения);

количества членов семьи, состоящих на учете нуждающихся в улучшении жилищных условий и изъявивших желание улучшить их совместно с претендентом на получение субсидии;

среднемесячного совокупного дохода семьи;

размера общей площади жилого помещения на одного или нескольких членов семьи, принимаемого в расчет при начислении субсидии, с учетом общей площади жилого помещения, находящегося в собственности претендента на получение субсидии и членов его семьи либо занимаемого ими по договору найма.

Расчет базовой доли субсидии производится с использованием действующих на момент обращения граждан с заявлением о предоставлении субсидии региональных предельных нормативов стоимости 1 кв.метра общей площади жилых домов, строящихся с государственной поддержкой, но не выше складывающейся стоимости строительства 1 кв.метра общей площади в конкретном доме.

Региональные предельные нормативы стоимости (без затрат на инженерные сети и благоустройство) 1 кв.метра общей площади жилых домов, в том числе в сельской местности, строящихся с государственной поддержкой, определены постановлением Министерства архитектуры и строительства Республики Беларусь от 7 июня 2001 г. № 11 (Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь, 2001 г., № 68, 8/6306).

При выполнении этой работы у другого нанимателя должно быть представлено разрешение руководителя с основного места работы.

Оплата труда за организационно-воспитательную работу производится только учителям общеобразовательных учреждений.

Имеет ли право директор школы часы искусства, физической культуры, предусмотренные учебным планом в начальной школе, передать учителям старших классов (учителям музыки, изобразительного искусства, физической культуры) без согласия на это учителя начальных классов?

Да, имеет. При этом общая педагогическая нагрузка (включая учебные часы и часы организационно-воспитательной работы) учителей начальных классов не может быть менее 18 часов в неделю.

Как производить оплату труда за проведение внеклассной физкультурно-оздоровительной работы учителю сельской школы, не имеющему полной учебной нагрузки?

В сельских базовых школах, не имеющих необходимого количества учебных часов по физической культуре для установления полной ставки заработной платы, вводится должность учителя физкультуры с возложением на него обязанностей по выполнению внеклассной физкультурно-оздоровительной работы с учащимися с оплатой за 18 часов в неделю на условиях тарификации.

Если кроме часов, предусмотренных по должности учителя физкультуры, этот учитель дополнительно ведет внеклассную физкультурно-оздоровительную работу в соответствии с утвержденными планами внеклассной физкультурно-оздоровительной работы с учащимися сельской школы, ему дополнительно производится оплата исходя из тарифной ставки руководителя кружка, не имеющего квалификационной категории, за фактически отработанные дополнительные часы, но не более 0,5 ставки в месяц.

Могут ли заведующий дошкольным учреждением и его заместитель по основной деятельности выполнять в этом же учреждении работу по должности учителя-дефектолога в специальной группе для детей с особенностями психофизического развития?

При наличии соответствующего образования заведующий дошкольным учреждением и его заместитель по основной деятельности могут вести преподавательскую (коррекционно-образовательную) работу в объеме не более 9 часов в неделю на условиях тарификации в свое основное рабочее время. Кроме того, они могут вести преподавательскую работу, а также педагогическую работу по замене временно отсутствующего воспитателя без занятия штатной должности в объеме не более 240 часов в год на условиях почасовой оплаты.

Следует ли вносить изменения в штатное расписание дошкольного учреждения, если на 1 сентября изменились число групп и списочный состав детей по отношению к 1 января?

Штатное расписание утверждается ежегодно на 1 января и в течение календарного года не пересматривается. Внесение изменений в штатное расписание учреждения возможно только по решению вышестоящего органа управления по согласованию с соответствующим финансовым органом.

В каком размере выплачиваются надбавки руководителям, специалистам и служащим за высокие творческие, производственные достижения в работе, сложность и напряженность труда, выполнение особо важных (срочных) работ, если эти работники в связи с болезнью, отпуском и по другим причинам проработали неполный месяц?

Указанные надбавки устанавливаются в процентном отношении от должностного оклада или ставки заработной платы работника (но не более 50%) и выплачиваются за фактически отработанные дни в данном месяце.

Учитываются ли ежемесячные дифференцированные доплаты, выплачиваемые работникам, тарифицируемым I-II разрядами Единой тарифной сетки работников Республики Беларусь, при исчислении фонда премирования в учреждении и начислении премии этим работникам?

На основании "Инструктивного письма о формировании средств на оплату труда работников учреждений образования и порядке определения экономии средств, предусмотренных на оплату труда" Министерства образования от 23 июля 1998 года № 11-6/195, согласованного с Министерством финансов, ежемесячные дифференцированные доплаты, выплачиваемые работникам, тарифицируемым I-II разрядами Единой тарифной сетки работников Республики Беларусь, включаются в плановый фонд заработной платы работников учреждения, в соответствии с которым исчисляется фонд премирования, и не учитываются при начислении премии каждому из этих работников.

Кому из работников запрещено работать по совместительству?

Законом Республики Беларусь от 26 июня 1997 г. "О мерах по борьбе с организованной преступностью и коррупцией" лицам, определенным законодательством как должностные, запрещено выполнение оплачиваемой работы на условиях штатного совместительства, кроме преподавательской, научной или иной творческой деятельности.

Для реализации вышеназванного закона в части запрещения выполнения должностными лицами организаций (в том числе и высших учебных заведений) оплачиваемой работы на условиях совместительства, кроме преподавательской, научной или иной творческой деятельности, не разработан перечень работников, являющихся должностными лицами.

В связи с этим при определении круга лиц, которым запрещено работать по совместительству, рекомендуем руководствоваться Общегосударственным классификатором "Профессии рабочих и должности служащих", утвержденным постановлением Министерства труда Республики Беларусь от 19.12. 2001 г. № 15, кодом категории должностей служащих - 1.

Об утверждении Положения о предоставлении гражданам Республики Беларусь одноразовых безвозмездных субсидий на строительство (реконструкцию) или приобретение жилых помещений

Постановление Совета Министров Республики Беларусь 30 апреля 2002 г. № 555

(Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь, 2002 г., №53, 5/10391)

Совет Министров Республики Беларусь
постановляет:

1. Утвердить прилагаемое Положение о предоставлении гражданам Республики Беларусь одноразовых безвозмездных субсидий на строительство (реконструкцию) или приобретение жилых помещений.

2. Установить, что:

малообеспеченные трудоспособные граждане Республики Беларусь, состоящие на учете нуждающихся в улучшении жилищных условий, а также граждане, имеющие право на внеочередное получение жилых помещений социального пользования, имеют право на строительство (реконструкцию) или приобретение с использованием одноразовых безвозмездных субсидий жилых помещений, подлежащих переоборудованию под жилые помещения неэффективно используемых зданий и сооружений, не завершенных строительством жилых домов (квартир) в любом населенном пункте республики в порядке, предусмотренном законодательством Республики Беларусь;

гражданам, на которых не распространяется действие указов Президента Республики Беларусь, регламентирующих право на совместное использование одноразовых безвозмездных субсидий и льготных кредитов на строительство (реконструкцию) или приобретение жилых помещений, предоставляются на эти цели по их выбору либо субсидии, либо льготные кредиты;

одноразовые безвозмездные субсидии на строительство (реконструкцию) жилого дома предоставляются до его ввода в эксплуатацию;

перерасчет одноразовых безвозмездных субсидий в связи с изменением состава семьи не производится.

3. Признать утратившими силу:

абзац второй пункта 5 постановления Кабинета Министров Республики Беларусь от 28 ноября 1995 г. № 648 "О порядке финансирования жилищного строительства в 1996 году" (Собрание указов Президента и постановлений Кабинета Министров Республики Беларусь, 1995 г., № 34, ст.828);

постановление Совета Министров Республики Беларусь от 11 августа 1998 г. № 1266 "Об утверждении Положения о предоставлении гражданам Республики Беларусь одноразовых безвозмездных субсидий на строительство (реконструкцию) или покупку жилых помещений" (Собрание декретов, указов Президента и постановлений Правительства Республики Беларусь, 1998 г., № 23, ст.609);

постановление Совета Министров Республики Беларусь от 12 января 2001 г. № 52 "О внесении изменений и дополнений в постановление Совета Министров Республики Беларусь от 11 августа 1998 г. № 1266" (Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь, 2001 г., № 8, 5/5044).

Премьер-министр Республики Беларусь
Г.НОВИЦКИЙ

УТВЕРЖДЕНО
Постановление Совета Министров
Республики Беларусь
30.04.2002 № 555

Положение о предоставлении гражданам Республики Беларусь одноразовых безвозмездных субсидий на строительство (реконструкцию) или приобретение жилых помещений

Глава 1. Основные положения

1. Настоящее Положение определяет условия и порядок предоставления одноразовых безвозмездных субсидий (далее - субсидии) на строительство (реконструкцию) или приобретение жилых помещений имеющим в соответствии с законодательными актами право на получение государственной поддержки на указанные цели, состоящим на учете нуждающихся в улучшении жилищных условий гражданам Республики Беларусь, а также гражданам, имеющим право на внеочередное получение жилых помещений социального пользования.

2. Субсидия является формой государственной безвозмездной материальной поддержки, оказываемой гражданам для улучшения их жилищных условий в виде денежных средств,

безвозмездной передачи (с зачетом жилищных квот) либо продажи по льготным ценам не завершенных строительством жилых помещений или неэффективно используемых зданий и сооружений, подлежащих реконструкции и переоборудованию под жилые помещения, продажи по льготным ценам древесины на корню. Указанные виды государственной безвозмездной материальной поддержки суммарно в стоимостном выражении (с зачетом жилищных квот) не могут превышать 70 процентов стоимости строительства, нормируемой для семьи в соответствии с пунктом 15 настоящего Положения общей площади жилого помещения типовых потребительских качеств.

3. Субсидия выделяется для строительства (реконструкции) или приобретения жилых помещений, благоустроенных применительно к условиям данного населенного пункта, отвечающих установленным санитарным и техническим требованиям и по площади не меньше минимальной нормы предоставления гражданам жилых помещений социального пользования.

4. Граждане реализуют право на получение субсидии совместно с членами своей семьи по письменному согласию всех совершеннолетних ее членов.

5. Граждане, состоящие на учете нуждающихся в улучшении жилищных условий только по месту работы, имеют право подать заявление на получение субсидии в местный исполнительный и распорядительный орган, на территории которого находится поставившая их на учет организация, при отсутствии возможности предоставить субсидию по месту работы (за исключением граждан, поставленных на учет по льготным основаниям согласно коллективным договорам).

Субсидии предоставляются указанным гражданам в порядке, предусмотренном для состоящих на учете в местном исполнительном и распорядительном органе, исходя из времени принятия их на учет нуждающихся в улучшении жилищных условий в организации.

Для граждан, состоящих на учете нуждающихся в жилищных условий по месту жительства и по месту работы, очередность получения субсидии, а также ее размер определяются по более ранней дате постановки на учет.

6. Субсидия предоставляется в порядке очередности, установленной исходя из времени принятия граждан на учет нуждающихся в улучшении жилищных условий.

Гражданам, имеющим в соответствии с законодательными актами право на внеочередное получение жилых помещений социального пользования, субсидии предоставляются в порядке очередности, установленной для соответствующих категорий граждан исходя из времени принятия их на учет нуждающихся в улучшении жилищных условий.

Местные исполнительные и распорядительные органы и организации имеют право предоставлять субсидии вне очереди:

инвалидам и участникам Великой Отечественной войны и приравненным к ним в установленном порядке лицам;

гражданам, выполнявшим воинский либо служебный долг в Афганистане или других странах, где велись боевые действия (воинам-интернационалистам);

военнослужащим, уволенным в запас (отставку) до 2 декабря 1992 г., кроме военнослужащих срочной службы и курсантов военно-учебных заведений;

членам семей погибших или пропавших без вести военнослужащих, партизан и подпольщиков, погибших (умерших) вследствие ранений, контузий, увечий, заболеваний, полученных в результате боевых действий в годы Великой Отечественной войны, а также военнослужащих, лиц начальствующего и рядового состава органов внутренних дел, погибших (умерших) при выполнении воинского либо служебного долга в Афганистане или других странах, где велись боевые действия (а равно пропавших без вести в районах ведения боевых действий), либо при исполнении воинских (служебных) обязанностей;

гражданам, проживающим в жилых помещениях, признанных в установленном порядке непригодными для проживания;

специалистам, направленным государственными органами на работу в сельскую местность.

7. Субсидии предоставляются местными исполнительными и распорядительными органами в пределах бюджетных средств, предусмотренных на эти цели.

Организации могут предоставлять своим работникам для улучшения их жилищных условий субсидии в виде денежных средств, безвозмездной передачи либо продажи по льготным ценам не завершенных строительством жилых помещений, а также неэффективно используемых зданий и сооружений, подлежащих реконструкции и переоборудованию под жилые помещения, в порядке, установленном действующим законодательством.

8. Денежная субсидия перечисляется на специальный счет "Субсидия" в обособленное подразделение АСБ "Беларусбанк" и используется в безналичной форме в виде платежей, перечисляемых по письменному поручению владельца субсидии.

На денежные средства, перечисленные гражданину на специальный счет "Субсидия", производится на-

Об организации учебного процесса

На вопросы работников системы образования отвечают специалисты Главного управления общего среднего образования Министерства образования

Можно ли в начальных классах школ с белорусским языком обучения использовать 1 час школьного компонента для преподавания русского языка?

Часы школьного компонента предназначены для изучения предметов на повышенном или углубленном уровнях, стимулирующих и поддерживающих занятий (подготовительные, 1-11 классы), а также для проведения занятий по интересам (подготовительные, 1-3 классы), общественно-полезного труда (2-3 класы). В начальной школе часы школьного компонента рекомендуется использовать на проведение занятий, которые не включены в обязательную часть учебного плана: ритмика, риторика, основы театральной деятельности, шахматы и шашки, иностранный язык, курс "Здоровый образ жизни" и др.

Будет ли меняться нумерация классов в начальной школе?

Нумерация классов остается следующей: подготовительный, 1-3 классы.

Какая система оценки знаний учащихся будет в начальной школе: десятибалльная или безотметочная?

Подготовительный, первый классы - безотметочная; второй, третий - 10-балльная система оценки учебных достижений учащихся по учебным курсам и предметам.

Будет ли корректироваться учебный план для классов развивающего обучения?

С целью избежания перегрузки учащихся и в соответствии с санитарно-гигиеническими требованиями скорректированы учебные планы по всем образовательным программам и системам, которые используются в учебно-воспитательном процессе начальной школы республики, в т.ч. и система развивающего обучения (Эльконин-Давыдов). Количество часов государственного компонента составляют: подготовительный класс - 19 часов, первый - 20 часов, второй - 21 час, третий - 22 часа.

Начальная школа занималась всегда по 5-дневной учебной неделе. Нужно ли сейчас планировать работу начальной школы по субботам?

В.Широкова, Витебск

Более десяти лет начальная школа работает в режиме 5-дневной учебной недели (базовый учебный план). Количество часов учебного плана позволяет распределить учебную нагрузку на 5 дней с сохранением всех санитарно-гигиенических требований. Выходные дни (суббота, воскресенье) даны для сохранения здоровья и восстановления жизненных сил ребенка, общения с родителями, удовлетворения его познавательных интересов и способностей.

Изменится ли ставка учителя начальных классов?

Ставка учителя начальных классов — 18 часов в неделю.

Какова наполняемость классов начальной школы в 2002/2003 учебном году?

Наполняемость в подготовительном классе на базе дошкольного учреждения не должна превышать 20 чел., а в общеобразовательной школе - 25 чел.; количество учеников в первом, втором классах не должно быть более 25 чел.

Кому предоставлено право быть классным руководителем в начальных классах?

Учитель начального класса одновременно является классным руководителем данного класса, что вызвано возрастными особенностями учащихся. Оплата производится в установленном порядке.

Учебное пособие по математике для 4-го класса авторов Л.А. Латотина и Б.Д. Чеботаревского, по мнению учителей математики, содержит много задач и примеров очень сложных и неподъемных для детей 10-летнего возраста. Этот учебник отобьет всякую охоту учиться математике. Хотелось бы услышать мнение специалистов Министерства образования.

Данное учебное пособие соответствует возрастным особенностям учащихся, обучающихся в 4-м классе.

В процессе обучения учитель постоянно должен получать информацию о степени достижения учащимися целей обучения, об уровне сформированности знаний, умений и навыков, оценивать овладение ими учебным материалом, а также выявлять уровень их развития, включая индивидуальные качества и личностные особенности.

В целях объективной оценки с 2002/2003

учебного года вводится 10-балльная система оценки результатов учебной деятельности учащихся по учебным курсам и предметам.

Учебный материал учащимися может усваиваться на пяти уровнях: узнавание; воспроизведение на уровне памяти; воспроизведение на уровне понимания; применение знаний в знакомой ситуации; применение знаний в незнакомой ситуации. Поэтому в основу 10-балльной системы оценки результатов учебной деятельности учащихся и положен поуровневый подход. Расширение оценочной шкалы от 5 до 10 баллов позволит адекватно каждому уровню установить определенный диапазон баллов.

В данном пособии контрольные вопросы, практические задания, приведенные после каждого параграфа, призваны содействовать осознанному усвоению учащимися теоретической сути изучаемого вопроса, овладению методами математики. С этой целью задания разбиты на несколько групп: от упражнений с арифметическими вычислениями, заданий на использование изученных алгоритмов до задач, требующих нетривиальных логических рассуждений.

Значительная часть заданий имеет практическую направленность, в текстуальной части они связаны с историей и географией республики, что позволит учащимся применять знания математики в разнообразных жизненных ситуациях, повысить их общекультурный уровень.

Что важнее в 11 классе: литература в объеме 1 час (с 1 по 11 класс) или физика в объеме 3-х часов (с 7 по 11-й класс)? Не предусмотрено ли сокращение часов физики в 10-11 классах?

На изучение белорусской и русской литературы в X и XI классах отводится по 2 часа в неделю на каждую. Примечанием к учебному плану определены случаи, когда количество часов может быть увеличено до 3-х часов. На изучение белорусской литературы в V-IX классах предусмотрено 10 недельных часов, на изучение русской литературы - 9 часов. Физика в VII-IX классах изучается в объеме 2-х недельных часов, а в X и XI классах - по 3. Все предметы учебного плана важны для изучения. Каждый из них реализует свои цели в формировании разносторонне развитой, творческой личности учащегося. В 11-летней школе не предусматривается сокращение часов на изучение физики в X-XI классах.

Получим ли мы до начала 2002/2003 учебного года учебные планы для лицейских классов или классов старшей ступени (10-11-е классы)?

Заведующая отделом образования Октябрьского райисполкома Гродно С.В.Цыганкова

Вы получили учебные планы общеобразовательных школ Республики Беларусь на 2002/2003 учебный год, в которых Приложение 4 является учебным планом X-XI классов общеобразовательных школ с белорусским (русским) языком обучения. На основании данного учебного плана общеобразовательные учреждение формирует учебные планы для гимназических и лицейских классов, а также для изучения предметов на повышенном и углубленном уровнях.

Недельная учебная нагрузка на одного ученика в "Санитарных правилах и нормах" и Учебном плане на 2002/2003 учебный год разнятся, например, 6 класс: 32 и 30 соответственно, 9 класс: 34 и 32 соответственно. Чем руководствоваться?

Максимальная учебная нагрузка на одного ученика, указанная в учебном плане, в 8 классе 32 часа. В нее входят часы школьного компонента или нет?

Новополоцк

При формировании учебного плана руководители учебных заведений руководствуются Учебными планами общеобразовательных школ Республики Беларусь на 2002/2003 учебный год, которые согласованы с Министерством здравоохранения Республики Беларусь. Максимальная учебная нагрузка на одного ученика определена с учетом использования часов школьного компонента. В настоящее время ведется работа по внесению изменений и дополнений в действующие санитарные нормы и правила организации учебно-воспитательного процесса.

Перевод на 5-дневную учебную неделю предполагает сохранение 6-дневной учебной недели для гимназий и лицеев. В каком режиме должны работать гимназические классы, профильные классы (изучение отдельных предметов на повышенном уровне), лицейские классы, классы с уклонами в общеобразовательных школах?

Директор Бабиничской средней школы Оршанского района

Гимназические классы, профильные классы, лицейские классы, классы с уклонами, функционирующие в средних общеобразовательных школах, могут работать в режиме 5-дневной или 6-дневной учебной недели. Этот вопрос согласовывается с территориальными санитарными органами.

По результатам централизованного тестирования выпускникам засчитывается отметка, т.е. они освобождаются от экзамена по данному

Бесталковыя – бацькі, а лечаць дзяцей

У Рэспубліканскі апёкавы цэнтр усё часцей трапляюць малыя, якім не хапіла бацькоўскай увагі

Адзін падлетак вырашыў праехацца на электрычцы у літаральным значэнні прыназоўніка "на": на даху. Тады было вохкае навальнічнае надвор'е. На хлопчыка сышоў вялікі электрычны разрад. З цяжкімі электраапёкамі падлетак упаў з цягніка і ў дадатак атрымаў сур'ёзную чэрапна-мазгавую траўму. Яго даставілі ў дзіцячае апёкавае аддзяленне. У рэшце рэшт вылечылі.

Падчас адпачынку на прыродзе маці пакінула без нагляду каляску з малым ля кастра. Каляска загарэлася. Дзіця атрымала цяжкія апёкі. Яму зрабілі некалькі складаных аперацый - нават спатрэбілася трэпанацыя чэрапа - з далейшымі пластычнымі кампенсаваннямі.

Мноства такіх гісторый можа расказаць мой суразмоўнік - загадчык дзіцячага апёкавага аддзялення Рэспубліканскага апёкавага цэнтра **Андрэй Уладзіміравіч КУДЛАЧ**. Спачатку я прашу яго спыніцца на больш тыповых сітуацыях, у якіх дзеці атрымліваюць апёкі.

- У нас лечацца шмат дзяцей, што атрымалі апёкі кіпнем, - расказвае Андрэй Уладзіміравіч. - Звычайна гэта дзеці 5-6 гадоў. Напрыклад, малое пераварочвае на сябе талерку з супам. Альбо апячэ сябе, калі дапамагае маці на кухні: дзіця перастаўляе вядро з кіпенем, і абрываецца ручка. Ці нешта здараецца, калі мама гатуе, а дзіця падбіраецца да пліты. Крыху старэйшыя часцей атрымліваюць апёкі агнём ці электрычнасцю. Такое бывае, калі дзеці самастойна распальваюць кастры ці калі дапамагаюць бацькам пры распальванні печкі, спальванні смецця ў вёсцы ці на дачы. Апякаюцца дзеці пры карыстанні электранагравальнымі прыборамі ці недасканалымі падаўжальнікамі: людзі не купляюць у магазіне нармальныя, а самі нейкія скруткі робяць - і ляжаць аголеныя правады. Здараецца, падлеткі апякаюцца на ўроках хіміі, калі падчас вопыту разаб'ецца колба з якой-небудзь кіслатой. Мы лечым многіх аматараў піратэхнікі. Асабліва шмат такіх пацыентаў у час святаў. Увогуле святы, канікулы - для нас пік работы. Цяпер нават не ведаем, куды класці малых. Рэдка бывае, што дзіця дастаўляюць да нас са школы ці дзіцячага садка. Пакуль дзеці занятыя, траўм у іх шмат менш. Найчасцей малыя атрымліваюць апёкі, калі застаюцца без нагляду па-за школай.

- Такім чынам, асноўнай прычынай апёкаў з'яўляецца безнагляднасць дзяцей?

- Так, гэта самая першая прычына. Прычым у апошнія гады ўвага бацькоў да сваіх дзяцей усё аслабляецца. І вынік такой з'явы мы можам назіраць у нашым цэнтры: апёкі цяпер значна "памаладзелі". Штогод у геаметрычнай прагрэсіі павялічваецца колькасць пацыентаў ва ўзросце ад некалькіх месяцаў да трох гадоў, якія паступаюць да нас з апёкавымі траўмамі. Нядаўна ў нас лячыўся шасцімесячны малы з апёкам ад кіпеню. Пытаюся ў бацькоў, як такое здарылася. Кажуць, абярнуў на сябе чайнік. Як такое магчыма? І такіх прыкладаў становіцца ўсё больш. Не ведаю, як назваць гэтую з'яву: сацыяльная інфантыльнасць ці папросту бесталковасць бацькоў. Многія мамы, якія ляжаць сёння ў нас са сваімі дзецьмі, нават сябе дагледзець не могуць - хоць бы ў сэнсе элементарнай гігіены. Проста не перастаеш здзіўляцца. Я лічу, неабходна праводзіць вялізную сацыяльную работу па выхаванню тых жа маці. Глядзець трэба за сваімі дзецьмі, тады і апёкаў значна паменшае.

- Колькі дзяцей становяцца вашымі пацыентамі штогод?

- Стацыянарна мы лечым каля тысячы дзяцей, амбулаторна - яшчэ каля трох тысяч. Да нас звяртаюцца жыхары Мінска, Мінскай вобласці. Жыхароў іншых рэгіёнаў краіны мы прымаем, калі патрабуецца спецыялізаванае лячэнне, калі выпадак даволі складаны.

- А якія апёкі з'яўляюцца найбольш сур'ёзнымі, небяспечнымі?

- Электраапёкі - самыя страшныя. Калі чалавек атрымлівае такую траўму, ён траціць прытомнасць і потым не памятае, што з ім адбылося. Апёкавая ранка знешне невялікая, але пашкоджанне ўнутраных тканак, мышцаў, сасудаў вельмі значнае. Такому чалавеку неабходна тэрміновая дапамога.

- Як лечыце ад апёкаў?

- Вядома, не так, як раяць у народзе: мы не прыкладаем да раны бульбу, цыбулю ці яшчэ што. Не трэба расцэньваць апёк толькі як пашкоджанне скуры (калі мае месца выключна апошняе, дык такі апёк зажыве і сам). Гэта сур'ёзная траўма, якая без адэкватнай тэрапіі менавіта ў спецыяліста можа прывесці да смерці. Мы з'яўляемся хірургічным падраздзяленнем. Наша задача - аператыўнае лячэнне (калі самастойна зажыць рана не зможа), а таксама далейшая пластычная рэабілітацыя пацыента - аж да магчымай у нашых умовах касметыкі. Такім чынам, наша падраздзяленне было б больш правільна называць не апёкавым, а - як ва ўсім свеце называюцца падобныя ўстановы - аддзяленнем рэканструкцыйна-пластычнай хірургіі з лячэннем апёкавай траўмы.

Уласна апёкавая траўма падзяляецца на чатыры ступені. І вось менавіта адносна апёкаў трэцяй і чацвёртай ступені прымяняюцца хірургічныя методыкі, медыкаментознае лячэнне. Калі апечана больш за 5-15 працэнтаў паверхні скуры, дык такі стан ёсць апёкавая хвароба. Пры ім пакутуюць галаўны мозг, сэрца, ныркі, печань і інш. - няма ніводнага органа, які б не атрымаў пашкоджання. Гэта наступства пранікнення ў кроў таксінаў, якія ўтварыліся ў выніку разбурэння скуранога покрыва. Дарэчы, такі таксін - адзін з самых атрутных на зямлі. Падчас апёкавай хваробы чалавек можа загінуць ад шоку, ныркавай недастатковасці, септыкатаксеміі. Тут неабходна сур'ёзная медыкаментозная тэрапія: пацыенту спачатку ўводзяць абязбольвальныя прэпараты, процілупняковую сываратку, анатаксін, антыбіётыкі, сульфаніл-аміды, уводзяць кровазамяняльныя прэпараты і інш.

Пасля выхаду з бальніцы пацыент павінен наведваць урача даволі працяглы час. А дзецям увогуле неабходны нагляд спецыяліста да заканчэння перыяду росту шкілету. Бо арганізм расце, а рубец не расцягваецца. Вынікам можа быць неразгінанне пальцаў ці, наадварот, выварат пальцаў, незгінанне суставаў ці рубцовыя знявечвальныя дэфармацыі твару. Напрыклад, дзіця не можа нават вочы заплюшчыць ці праціснуць у рот лыжку...

- А як наконт тых сродкаў, рэклама якіх ідзе па тэлебачанні: розныя пластыры, плёнкі, мазі для расцягвання рубцоў?

- Гэта ўсё камерцыйныя рэчы. Інакш кажучы, хлусня, шарлатанства. Даводзіцца сутыкацца і з шарлатанствам іншага кшталту. Толькі ў Мінску ведаю трох так званых лекараў, якія прапануюць свой "цудадзейны" эліксір. І людзі ідуць у іх на повадзе і плацяць значныя сродкі (дарэчы, два такія лекары ўжо нябожчыкі, але "мафія" працягвае дзейнасць пад іх імёнамі). Дык вось як гатуюць такі эліксір (паводле даследавання Акадэміі навук, якое было праведзена на кафедры біяхіміі БДУ). У аптэцы купляюць прэпарат - вадкасць бору. Затым яго разбаўляюць вадаправоднай вадой у 10 разоў. І, вядома, рэалізуюць па вялікай цане. Рэгулярна мы сутыкаемся з сур'ёзнымі праблемамі, што ўзнікаюць у выніку самалячэння. Тут абавязковая нармальная тэрапія ў спецыяліста.

- Як Вы ацэньваеце матэрыяльна-тэхнічную базу Цэнтра?

- Фінансаванне з боку дзяржавы зусім недастатковае цяпер. Гэта пры тым, што апёкавая служба - адна з самых дарагіх медыцынскіх службаў ва ўсім свеце. Адчуваем значную нястачу лекаў, абсталявання. Калі ўзнікае экстрэмальная сітуацыя, далучаецца адміністрацыя, дапамагаюць спонсары. Так-сяк выкручваемся.

- На Вашу думку, медыцына ў нас павінна быць платнай ці не?

- Гэта павінна вызначыць дзяржава. Але медыцына павінна быць поўнасцю платнай ці поўнасцю бясплатнай, інакш узнікае блытаніна. Калі бясплатная - дзяржава павінна ўзяць на сябе абавязак вышукваць у дастатковай меры сродкі. Нядрэнны варыянт - страхавая медыцына: нарадзілася дзіця - у яго паяўляецца страхавы поліс. Як прафсаюзныя ўзносы, плаціш медыцынскую страхоўку. Хоць бы чалавек і здаровы. Ніколі не ведаеш, дзе ўпадзеш. Затое ў выпадку хваробы страхавая кампанія выдзяляе дастатковыя сродкі на лячэнне. І не ўзнікае такой сітуацыі, што перад тым як легчы ў бальніцу, чалавеку неабходна набыць пэўныя лекі. Платная медыцына - таксама магчыма. Чалавек хоча лячыцца ў пэўнага ўрача - калі ласка. Яму прад'яўляюць папярэдні кошт яго лячэння і просяць, напрыклад, 40 працэнтаў папярэдняй палаты. Астатняе - пасля заканчэння лячэння.

Прытым наша служба платнай быць не можа. Нават калі дзіця паступае для пластычнай аперацыі, трэба разумець, што гэтая аперацыя - вымушаная. 80 працэнтаў пластычных аперацый робяцца ў нас па прычыне рэальнай альбо магчымай інваліднасці.

Гутарыла
Вольга ЗАЙКІНА.

Пытанні аховы здароўя хвалююць сёння кожнага. І хаця сцвярджаецца, што на 80 працэнтаў здароўе залежыць ад ладу жыцця, умоў працы, экалогіі, якасці ежы і толькі на 20 - ад стану медыцыны, тым не менш раз-пораз кожнаму з нас даводзіцца наведваць сваю паліклініку. І, шчыра кажучы, паход туды не заўсёды становіцца вялікім задавальненнем. Аб тым, якія перамены адбываюцца ў нашай медыцыне, мы гутарым з галоўным урачом 2-й сталічнай паліклінікі Уладзімірам Іванавічам КУРЫШКА.

Палова ўрачоў - ад Бога...

- Уладзімір Іванавіч, вядома, што вы прыхільнік стварэння так званай сістэмы аказання дапамогі праз урачоў агульнай практыкі...

- Сапраўды, на базе нашай паліклінікі ўпершыню ў горадзе створана амбулаторыя ўрача агульнай практыкі. Што гэта значыць? Гэта медыцынская ўстанова, якая абслугоўвае насельніцтва, што кампактна пражывае ў тым ці іншым раёне горада. Напрыклад, наша амбулаторыя працуе ў мікрараёне Сухарава, абслугоўвае 10 тысяч дарослага насельніцтва і 3 тысячы дзіцячага.

Задача амбулаторыі - лячэнне нескладаных захворванняў, простыя хірургічныя аперацыі, перавязкі, прыём хранічных хворых і г.д. Падрыхтоўка ўрачоў агульнай практыкі вядзецца зараз у Беларускай акадэміі паслядыпломнай адукацыі.

- Якімі ж навыкамі павінен валодаць урач агульнай практыкі?

- Ён павінен мець уяўленне аб хваробах вачэй, хваробе вуха, горла, носа, а таксама аб асновах хірургіі і гінекалогіі. Падкрэслю, задача ўрача агульнай практыкі - аказаць першасную дапамогу; калі ён палічыць неабходным, хворы будзе накіраваны ў паліклініку або кансультатыўна-дыягнастычны цэнтр.

У амбулаторыі ёсць таксама дзённы стацыянар. Тут могуць прайсці курс лячэння хранічныя хворыя альбо тыя, хто па нейкіх прычынах не хоча ісці ў стацыянар. Дзённы стацыянар - найбольш рацыянальная форма лячэння пры недастатковасці бюджэтнага фінансавання нашай галіны.

Увогуле, паўсюднае ўвядзенне аказання медыцынскай дапамогі ўрачамі агульнай практыкі дазволіць, па-першае, паменшыць колькасць выклікаў "Хуткай дапамогі", па-другое, разгрузіць стацыянары ў бальніцах, і па-трэцяе, разгрузіць вузкіх спецыялістаў. Знікне чарга да неўрапатолага, ЛОР і г.д.

- Але ж, думаю, тут вельмі актуальны лозунг - "Кадры вырашаюць усё..."

- Сапраўды, урач агульнай практыкі павінен быць абаронены юрыдычна і мець магчымасць рэгулярна ўдасканальваць свае веды і майстэрства. І пакуль усе гэтыя навацыі стануць паўсядзённай практыкай, пройдзе 6-7 гадоў.

- Уладзімір Іванавіч, хацелася б закрануць праблему льготных рэцэптаў...

- Вось мая думка як урача-практыка - аказанне адраснай дапамогі ў залежнасці ад ступені страты здароўя. Льготныя рэцэпты павінны мець анкалагічныя хворыя, псіхічныя і людзі, што перанеслі інфаркт. Чаму, напрыклад, у Мінску ўдзельнік вайны мае льготныя рэцэпты на суму ў некалькі соцень даляраў, а ў далёкай вёсцы яго аднагодак, які прайшоў усе беды вайны і такі ж хворы, атрымлівае значна менш лекаў або ўвогуле нічога не атрымлівае. Атрымальнік адраснай дапамогі сам вырашыць, як і куды іх патраціць. Тады не будуць выпісвацца рэцэпты на мёртвыя душы і г.д.

- Як вядома, прынята рашэнне ўрада аб пазабюджэтнай дзейнасці медыцынскіх устаноў...

- Размова не ідзе аб тым, каб у паліклініку можна было ісці, толькі маючы патрэбную суму грошай. Проста для тых, у каго матэрыяльныя магчымасці дазваляюць, будуць існаваць платныя паслугі. Шчыра кажучы, шмат хто з хворых аддзякоўвае ўрачу. І такая практыка нарадзіла шмат негатыўных з'яў. А зараз будзе магчымасць разлічвацца афіцыйна.

Гэтыя грошы ідуць на выплату падаткаў, матэрыяльна-тэхнічнае забеспячэнне лячэбнай установы, і толькі 7-8 працэнтаў ідуць на прэмію для медыкаў. Такі расклад мала стымулюе самі медыкаў на развіццё платных медыцынскіх паслуг.

- Уладзімір Іванавіч, а як будуць прымацца хворыя па платных талонах?

- Усё будзе зразумела, калі будуць унесены змяненні ў Закон "Аб ахове здароўя", у падатковае заканадаўства. Абавязкова трэба прыняць пастанову "Аб мінімальных медыцынскіх сацыяльных стандартах".

Увогуле, для некаторых пацыентаў час - гэта грошы. І яму прасцей узяць платны талон сёння, чым бясплатны - праз тыдзень.

- А як, на вашу думку, залежыць якасць работы ўрача ад яго зарплаты?

- Скажу вам цікавую рэч. 40-45 працэнтаў - гэта ўрачы ад Бога. І яны будуць працаваць у любых умовах. 10 працэнтаў не будуць працаваць, якая б зарплата ў іх ні была. Гэта людзі, выпадковыя ў медыцыне - такія ёсць у любой галіне. Сярэдняя зарплата ўрача нашай паліклінікі - 117 даляраў. Гэта, усім зразумела, мала, як вы разумееце, пры росце цэн на ўсе тавары і паслугі.

- Уладзімір Іванавіч, па сваёй спецыяльнасці вы - хірург. І нават робіце аперацыі ў паліклініцы. Дзе вам камфортней - у кабінеце галоўнага ўрача ці ў аперацыйнай са скальпелем?

- Сапраўдны хірург заўсёды лепш адчувае сябе за аперацыйным сталом. Але ж нікуды не дзенешся - трэба займацца і адміністрацыйнай работай.

Паколькі мы гутарым з вамі напярэдадні свята медыцынскага работніка, хачу павіншаваць усіх сваіх калег і пажадаць ім поспехаў у высакароднай працы.

Ала ШАЎЦОВА.

Выдатніца Гомельскага медыцынскага вучылішча Дана Шчуко ў вольны ад заняткаў час у складзе атрада "Міласэрнасць" дапамагае пенсіянерам і састарэлым зрабіць уборку ў кватэрах, даставіць лекі з аптэкі і прадукты з магазіна. Пасля заканчэння вучылішча марыць паступіць у Гомельскі дзяржаўны медыцынскі інстытут і атрымаць прафесію ўрача.

Фота Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА, БЕЛТА.

16 чэрвеня — Дзень медыцынскіх работнікаў

Людзі ў белых халатах

Ёсць такі цэнтр!

Цэнтра, падобнага гэтаму, у Беларусі больш няма. Яго унікальнасць заключаецца ў тым, што ўсе яго структурныя падраздзяленні аб'яднаны агульнай камп'ютэрнай сеткай. У адным з падраздзяленняў цэнтра ёсць ложкі для хворых, якім патрэбны тэрміновая дыягностыка і лячэнне. Такім пацыентам не даводзіцца чакаць сваёй чаргі, каб зрабіць ультрагукавое даследаванне, рэнтген... Дэталёвае абследаванне можна прайсці літаральна за два дні. А камп'ютэрная база даных - істотная падмога ў працы ваенных медыкаў.

Зрэшты, ідэя стварэння цэнтра прамянёвай дыягностыкі і прамянёвай тэрапіі ўзнікла ў шпіталі ў сярэдзіне дзевяностых гадоў. Ля яго вытокаў стаяў палкоўнік медыцынскай службы запасу Якаў Байрашэўскі - першы начальнік гэтага цэнтра. Дзякуючы намаганням Якава Аляксандравіча, было пашырана рэнтгеналагічнае аддзяленне, паявіўся кабінет ультрагукавых даследаванняў. Пасля ў склад цэнтра ўвайшлі аддзяленні камп'ютэрнай тамаграфіі, рэнтгенахірургіі і лазерных метадаў лячэння, кабінет прамянёвай тэрапіі. У медыкаў паявілася магчымасць за кароткі тэрмін усебакова абследаваць сваіх пацыентаў.

Дарэчы, медперсанал у цэнтры падабраўся добры. Больш за тое, Якаў Аляксандравіч уважліва сачыў за поспехамі сваіх калег у іншых ваенных лячэбных установах. Некаторых са спецыялістаў удалося "пераманіць" да сябе. Так, аддзяленне камп'ютэрнай тамаграфіі ўзначаліў палкоўнік медыцынскай службы Аляксандр Федзюкоў, які прыехаў з Асіповічаў (менавіта Аляксандр Сцяпанавіч замяніць Якава Байрашэўскага на пасадзе начальніка цэнтра). На пасаду начальніка аддзялення рэнтгенахірургіі прыбыў з Гомельскага ваеннага шпіталя тады яшчэ малады афіцэр Георгій Пасяйшвілі...

Усур'ёз задумаліся спецыялісты пра стварэнне камп'ютэрнай сеткі. Дзякуючы кіраўніцтву 432-га ГВКШ былі закуплены камп'ютэры. Набываць неабходныя праграмы за мяжой аказалася вельмі дорага. На дапамогу прыйшлі прадстаўнікі Ваеннай акадэміі, якія сумесна з вучонымі з Нацыянальнай акадэміі навук узяліся за стварэнне айчынных праграм.

Сёння камп'ютэрная сетка ахоплівае ўсе структурныя падраздзяленні цэнтра прамянёвай дыягностыкі і прамянёвай тэрапіі. Падключаны да яе і некаторыя іншыя аддзяленні шпіталя: функцыянальнай дыягностыкі, неадкладнай тэрапіі, траўматалогіі, нейрахірургіі... Плануецца і далейшае пашырэнне сеткі аж да ўключэння ў яе ўсіх ваенных шпіталяў Узброеных Сіл.

У чым перавага работы з камп'ютэрнай інфармацыяй? Перш за ўсё ў тым, што медыкам даводзіцца мець справу з відэакарцінкай, якая захоўваецца ў базе даных. А гэта асабліва важна пры правядзенні рэнтгенаскапічных абследаванняў, у камп'ютэрнай тамаграфіі. Пры паўторным абследаванні можна паглядзець у дынаміцы, як развівалася хвароба і наступала выздараўленне. Фіксуе камп'ютэр і дозу апраменьвання, атрыманую пацыентам. На кожнага з іх заводзіцца картка.

Маскоўскія спецыялісты, якія пабывалі ў шпіталі, з цікавасцю ўспрынялі ўкаранёную ваеннымі медыкамі праграму. Зацікавіліся камп'ютэрнай сеткай і некаторыя мінскія бальніцы.

Яшчэ адна перавага работы з відэакарцінкай - адпала неабходнасць у рэнтгенаўскай плёнцы, рэактывах. А гэта яшчэ і істотная эканомія грашовых сродкаў!

Вядома, новаўвядзенне патрабуе ад прадстаўнікоў цэнтра пэўных навыкаў, якія яны пастаянна ўдасканальваюць. Не так даўно ваенныя медыкі пабывалі ў Маскве на расійскім форуме "Радыялогія-2002", дзе азнаёміліся з новымі методыкамі ў дыягностыцы і лячэнні розных захворванняў, з сучасным абсталяваннем, абмяняліся вопытам. Атрымалі супрацоўнікі цэнтра запрашэнне да ўдзелу ў міжнародным форуме "Асновы клінічнай радыёебіялогіі", які пройдзе ў Санкт-Пецярбурзе, у чацвёртым расійскім форуме "Прамянёвая дыягностыка і прамянёвая тэрапія ва ўмовах тэхналагічнага прагрэсу новага стагоддзя".

Вялікая база даных, створаная ў цэнтры за час яго існавання, - добрая падмога для напісання ваеннымі медыкамі 432-га ГВКШ навуковых работ. Больш як тысяча пацыентаў штогод праходзіць абследаванне ў цэнтры прамянёвай дыягностыкі і прамянёвай тэрапіі. Некаторыя з іх - больш за два разы.

Безумоўна, ёсць яшчэ чаму павучыцца ў замежных калег. Тыя ж расіяне зрабілі сур'ёзны крок наперад у галіне рэнтгеналогіі. Зразумела, беларускім ваенным медыкам не хацелася б адставаць у гэтай сферы. Аднак для ўкаранення новых тэхналогій патрэбны сродкі, і немалыя. А іх, на жаль, не хапае.

Тэрмін эксплуатацыі некаторых апаратаў для правядзення розных даследаванняў складае па дзесяць-дваццаць гадоў. Свой рэсурс яны захавалі толькі дзякуючы беражлівым адносінам да іх урачоў і клапатлівым рукам інжынера Барыса Кікоіна, які мае справу з раптоўнымі паломкамі.

Па-ранейшаму верай і праўдай служыць у цэнтры рэнтгенаўскі камп'ютэрны тамограф нямецкай фірмы "Сіменс", перададзены 432-му ГВКШ яшчэ ў бытнасць Савецкага Саюза. Дарэчы, падобных апаратаў у той час у СССР было не больш дзесятка. У сілавых структурах Беларусі ён сёння адзіны. Аднак, як зазначыў цяперашні кіраўнік цэнтра палкоўнік медыцынскай службы Канстанцін Жоха, кіраўніцтва шпіталя прыкладвае ўсе намаганні для абнаўлення матэрыяльнай базы ваеннай лячэбнай установы. У прыватнасці, не выключана, што ў бліжэйшы час тут паявіцца магнітна-рэзанансны камп'ютэрны тамограф. Яго выкарыстанне дазволіць пазбегнуць апраменьвання пацыентаў, дасць магчымасць атрымаць больш падрабязную інфармацыю аб стане хворага. Магчыма, у перспектыве ў цэнтры будзе нават створана аддзяленне магнітна-рэзананснай тамаграфіі.

Паспяхова выкарыстоўваецца тут і іншае унікальнае абсталяванне. Напрыклад, артапантамограф - стаматалагічны апарат, які робіць рэнтгенаўскія здымкі адразу ўсіх зубоў. Або лічбавы флюараграфічны апарат "Пульмаэкспрэс", які паявіўся ў Беларусі адносна нядаўна. Дарэчы, у яго распрацоўцы прымалі ўдзел і спецыялісты цэнтра. Чакаецца, што падобны бясплёначны апарат у хуткім часе будзе ўсталяваны і ў прыёмным аддзяленні шпіталя.

Але любое абсталяванне без вопытных спецыялістаў - толькі непатрэбная куча металу. Палкоўнік медыцынскай службы Канстанцін Жоха сваімі падначаленымі задаволены. За плячыма ў многіх з іх - не адзін дзесятак гадоў армейскай службы. Працуе ў цэнтры былы галоўны рэтгенолаг Беларускай ваеннай акругі палкоўнік медыцынскай службы ў адстаўцы Барыс Кірэеў. Многія ваенныя медыкі стаялі за спінай Барыса Аляксандравіча ў час рэнгеналагічнага абследавання, спасцігаючы азы нялёгкага рамяства. Цудоўна ведаюць сваю справу палкоўнік медыцынскай службы ў адстаўцы Міхаіл Якубовіч, Ніна Мальцава, Марына Пракопава, Алена Гур'ева, Айна Сухавей, Аксана Намянат, Яўгенія Пуставойт, Алена Пазняк.

Аляксандр ГРАЧОЎ.

Калі хочаш быць здаровы...

Прадоўжыць гэтую фразу паспрабавалі ў сталічнай гімназіі № 14

Прапаганда заняткаў спортам у ЗША, дзе кожны трэці амерыканец пакутуе ад залішняй вагі, абыходзіцца ў мільёны долараў. У Германіі прагматычныя немцы наведваюць спартзалы цэлымі працоўнымі калектывамі фірм, агенцтваў і дзелавых кантор - спартыўны абанемент нямецкаму работадаўцу абыходзіцца намнога танней бальнічнага лістка яго служачага. Павярнулася да фізічнай культуры і наша ўсходняя суседка - Расія, дзе, як вядома, галоўным спартыўным прапагандыстам з'яўляецца сам Прэзідэнт Уладзімір Пуцін. У нашай краіне пра спорт таксама не забылі. Будуюцца лядовыя палацы і футбольныя пляцоўкі, праводзяцца спартыўна-масавыя спаборніцтвы рэспубліканскага маштабу.

Але гэта ўсё, як кажуць, сумнавядомы дзяржаўны падыход да праблемы. А як ідуць справы на месцах? Напрыклад, у асобна ўзятай мінскай школе-гімназіі № 14, дзе нядаўна на пасяджэнні круглага стала адбыўся абмен думкамі педагогаў і бацькоў наконт фізічнага здароўя моладзі - тых, каму ў хуткім часе краіна даверыць свой дабрабыт, прэстыж на сусветнай арэне, бяспеку і суверэнітэт?

У калектыўнай гісторыі хваробы асобна ўзятай сярэдняй навучальнай установы адлюстроўваецца агульная, на жаль, не вельмі вясёлая, карціна, якая прымушае пра многае задумацца.

Адкрыла дыспут дырэктар гімназіі Таццяна Радзько. Яна зазначыла, што фарміраванне ў школьнікаў здаровага ладу жыцця на ўроках фізкультуры і ў працэсе пазашкольнай работы з'яўляецца сёння першачарговай задачай. Таццяна Іосіфаўна таксама напомніла, у чым заключаецца само паняцце - "здаровы чалавек". У статуце Сусветнай арганізацыі аховы здароўя трактуецца вельмі дакладна: фізічна, духоўна, сацыяльна і псіхічна здаровы індывідум.

На думку педагога, у наш час ужо недастаткова быць проста адукаваным, культурным, маральна развітым чалавекам. Неабходна клапаціцца і пра сваё фізічнае здароўе, без якога ўсе вышэй пералічаныя дасягненні - проста не ўяўляюцца. Нездарма ва ўсіх вядучых краінах пачаўся бум здаровага ладу жыцця.

Медсястра гімназіі Ганна Якушава прывяла малапрыемныя статыстычныя даныя. Так, у ходзе праведзеных ёй даследаванняў высветлілася, што першую, самую высокую, групу здароўя маюць толькі 45 гімназістаў (каля 5 працэнтаў ад усіх тэсціраваных). Больш за пяцьсот вучняў (64 працэнты) адносяцца да другой групы. Тых, хто рэзка адстае ў фізічным развіцці, набралася 230 чалавек (каля 30 працэнтаў).

На першым месцы сярод хвароб, ад якіх пакутуюць дзеці, ідуць парушэнні вастрыні зроку - 184 чалавекі (23,5 працэнта). Потым - захворванні эндакрыннай сістэмы - 172 вучні (22 працэнты). На парушэнне паставы пакутуюць 109 школьнікаў (каля 20 працэнтаў). Праблемы са страўнікава-кішэчным трактам адчуваюць 13 працэнтаў гімназістаў. Лорзахворванні пастаянна даймаюць 17 працэнтаў дзяцей.

У цэлым жа на розныя захворванні пакутуюць каля 70 працэнтаў вучняў 1-8 класаў. У параўнанні з мінулым годам дзіцячая захворвальнасць вырасла ў сярэднім на 2-3 працэнты.

Не менш насцярожваюць лічбы, якія прывяла намеснік дырэктара па пачатковых класах Галіна Гоўзіч. Па словах педагога, з трохсот вучняў пачатковай школы толькі 29 лічацца поўнасцю здаровымі. Самую нізкую, трэцюю, групу здароўя маюць 56 чалавек. І гэта нягледзячы на ранішнюю гімнастыку, загартоўванне і гульні на свежым паветры, якія рэгулярна праводзяцца ў пачатковых класах гімназіі.

Зрэшты, які эфект могуць даць падобныя прафілактычныя меры, калі, паводле анкетавання, практычна ва ўсіх дзяцей нехта з бацькоў курыць (дарэчы, не адстаюць у гэтай справе ад сваіх "продкаў" і некаторыя школьнікі, а сёй-той з вучняў малодшых класаў ужо зведаў і смак моцных спіртных напояў).

У рамках школьнай праграмы "Здароўе" праводзяцца кросы, першынствы па валейболу і футболу, а таксама іншых гульнявых відах спорту. Але ў той жа час ранішнюю зарадку дома робяць, на жаль, не ўсе і не заўсёды, тады як з яе і пачынаецца ўмацаванне здароўя. Не выпадкова намеснік дырэктара гімназіі па фізкультурна-аздараўленчай рабоце Барыс Пушкін заклікаў прысутных пачынаць культываваць спорт і здаровы лад жыцця непасрэдна ў сям'і.

Начальнік аддзела школьнай гігіены санэпідэмстанцыі Заводскага раёна сталіцы Вольга Віннік справядліва адзначыла, што не ўсе бацькі сёння з'яўляюцца прыкладам для ўласных дзяцей. Таму многім з іх самім варта было б пазнаёміцца з правіламі рацыянальнага харчавання, распарадку дня ды заняцца фізкультурай. Ды вось бяда - не вучаць гэтаму дарослых...

І тым не менш, нягледзячы на ўсю прыведзеную вышэй невясёлую статыстыку, педагагічны калектыў гімназіі здавацца на міласць суровым абставінам жыцця не збіраецца. Па выніках круглага стала было вырашана актывізаваць работу школьнага клуба "Сям'я", які займаецца асветніцкай дзейнасцю з бацькамі вучняў. У рамках клуба ўжо ў бліжэйшы час павінны адбыцца сустрэчы бацькоў са спецыялістамі-медыкамі і псіхолагамі для кансультацый па ўмацаванню здароўя дзяцей. Будзе наладжана цесная сувязь навучальнай установы з дзіцячай паліклінікай № 10, Цэнтрам эпідэміялогіі і гігіены Заводскага раёна Мінска з мэтай прапаганды і маніторынгу здаровага ладу жыцця ў гімназіі. Плануецца ў поўнай меры выкарыстоўваць магчымасці ўласнай школьнай спартыўнай базы (спартыўнай залы, басейна, лыжнай базы) для аховы і падтрымання здароўя вучняў і іх настаўнікаў.

Трэба аддаць належнае тутэйшым педагогам: яны не саромеюцца побач з упамінаннем аб дасягненнях шчыра заяўляць і аб праблемах, якія наспелі ў гэтым вялікім і згуртаваным калектыве. Хочацца верыць, што іх пачын паслужыць добрым прыкладам і для іншых навучальных устаноў. На карысць нашага будучага...

Уладзімір АЛЯКСАНДРАЎ.

ПАНЯДЗЕЛАК, 17 ЧЭРВЕНЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.30, 18.00, 23.00 Навіны.
6.10, 7.10, 8.15 Добрай раніцы, Беларусь!
9.20 Футбол. Чэмпіянат свету. 1/8 фіналу.
11.30 "Сямейныя вузы".
12.50 Арсенал.
13.15 Тэлебарометр.
13.30 "На скрыжаваннях Еўропы".
14.20 Футбол. Чэмпіянат свету. 1/8 фіналу.
16.30 Чароўная шкатулка "Саюзмультфільма". "Апошні пялёстак".
17.00 "Сышчыкі".
18.25 Зона Ікс.
18.35 Баявік "Шаалінь. Бітва за бясцэнныя скарбы".
20.00 Галоўнае пытанне.
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.50 "Сямейныя вузы".
22.45 Спорт-кур'ер. Футбол.
23.20 "Грамадзянін начальнік".

ГРТ

5.00 "Добрай раніцы".
8.00, 14.00 Навіны.
8.15 "Сямейныя вузы".
9.20 Футбол. Чэмпіянат свету. 1/8 фіналу.
11.35 Навіны (з субцітрамі).
11.50 "Ералаш".
12.00 Дэтэктыў "Цела ў бібліятэцы".
13.00 "Народ супраць".
14.15 Мультазбука.
14.35 Цар гары.
15.00 "Зімняя вішня".
16.00 Вялікае мыццё.
17.00 Вячэрнія навіны.
17.20 Чакай мяне.
18.15 "Тайны мадам Вонг". Прыгодніцкі фільм.
20.35 "Слабае звяно".
21.25 Незалежнае расследаванне.
22.05 Чэмпіянат свету па футболу.
23.00 Начны "Час".
23.30 Чэмпіянат свету па футболу.

РАСІЯ

16.30, 19.00 Весткі.
16.50 Серыял "Сябры-4".
17.20 Весткі - Масква.
17.50 "Камісар Рэкс".
18.50 Добрай ночы, малышы!
19.35 Весткі - Масква.
19.55 Серыял "Агенцтва НЛС".
20.50 Дэтэктыў "Кобра. Груз".
21.45 Дарожны патруль.
22.00 Весткі - Падрабязнасці.
22.20 Весткі - Масква.
22.30 Дэтэктыў "Споведзь утрыманкі".
0.20 Дзённік Чэмпіянату свету па футболу.
1.20 Дзяжурная часць.

КУЛЬТУРА

9.15 Магія кіно.
9.40 "Загадка Анастасіі". Дак. фільм.
10.35 "Ох, ужо гэтыя дзеткі!".
10.45 Тым часам.
11.30, 15.00, 17.30, 23.00 Навіны культуры.
11.40 "Ну, пачакай!".
11.50 Разам з Фафалем.
12.05 "Цесныя вароты". Аляксандр Меншыкаў.
12.20 "Падарожжа ў часе". М. Горкі. "Варвары". Аўтарская праграма Г. Таўстаногава. Запіс 1980 года.
12.50 І. Стравінскі. Музыка балета "Гульня ў карты".
13.15 І. Бунін "Цёмныя алеі".
13.30 "Будэнброкі". Тэлесерыял.
14.30 Alma mater.
15.10 "Два білеты ў Індыю". Мультфільм.
15.30 "За сямю пячацямі". Тэлевіктарына для старшакласнікаў.
16.05 "Цытаты з жыцця".
16.35 "Загадка Анастасіі".
17.50 "Мой Эрмітаж".
18.15 Век палёту: віражы і лёсы.
18.40 Сцэнаграма.
19.10 На XII Міжнародным конкурсе імя П. І. Чайкоўскага.
20.10 "Тэатральная Расія". І. Ганчароў. "Звычайная гісторыя". Спектакль. 22.30 Джэм-5.
23.25 "Начны палёт". Вядучы А. Максімаў.

НТБ

7.00, 7.30, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 23.00 Сёння.
7.10, 7.35 Раніца на НТБ.
7.50 "Паляванне на Папялушку". Дэтэктыў.
9.20 Надвор'е на заўтра.
9.25 "Надоечы" з Леанідам Парфёнавым.
11.20 Баявік "Фронт без флангаў".
13.05 "А я люблю жанатага". Ток-шоу. 14.40 Крымінал.
15.30 Камедыя "Смачна есці!".
15.40 Баявік "Траіх трэба ўбраць".
17.40 Крымінал.
18.00 "Сёння" з Таццянай Мітковай.
18.35 Фільм "Чорны крумкач".
19.45 Дэтэктыў "На вуглу, ля Патрыяршых".
21.00 "Сёння" з Таццянай Мітковай.
21.35 Герой дня.
21.55 "Хуткая дапамога-3". Серыял.
23.20 Трылер "Пятля часу".
0.10 "О, шчаслівчык!".

СТБ

6.00 Міншчына. Людзі, падзеі, факты.
6.35 "Віртуальны свет".
6.45 "Паўэр рэйнджэрс, ці Магутныя рэйнджэры".
7.10 Мультфільмы.
8.30 "Арт-экспрэс".
8.45 Меладрама "Марыяна".
11.00 "168 гадзін".
12.00 Навіны сусветнай шоу-індустрыі.
12.30 "Мата Хары - спакуслівая шпіёнка". Дак. фільм.
13.30, 16.30, 19.00, 23.35 "24 гадзіны".
13.45 "Следства вядуць знатакі. Праз дзесяць гадоў". Заключная серыя. 14.50 Мультфільмы.
16.05 Паўэр рэйнджэрс, ці Магутныя рэйнджэры.
16.45 Міншчына. Людзі, падзеі, факты. 17.00 "Яго, цёмная страсць". Тэленавела.
18.00 "Відавочца".
18.30 "СТБ-спорт".
18.50 "Тэма дня".
19.15 "Добры вечар, малыш..."
19.30 "Партрэт у інтэр'еры".
19.45 "Добры дзень, доктар!".
20.00 "Прафесія, якую ты выбіраеш". 20.10 "Добро пожаловаться".
20.20 "Арт-экспрэс".
20.35 Навіны СНД.
20.50 "Віртуальны свет".
21.00 Трылер "Калекцыянер".
23.50 Футбольны кур'ер.
0.20 Музыка на СТБ.

8 КАНАЛ

17.30 "Том і Джэры".
17.35 "Простае пытанне".
17.45 Серыял "Масад".
18.30 Серыял "Зорны шлях".
20.40 Тэлемагазін. 20.45 "Вечарніца". 21.00 "Смяротная рыбка". "Рыцары нябёсаў".
21.30 Маст. фільм "Шлюб па разліку".

АЎТОРАК, 18 ЧЭРВЕНЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.00, 7.00, 8.00, 12.30, 18.00, 23.35 Навіны.
6.10, 7.10 Добрай раніцы, Беларусь! 9.20 Футбол. Чэмпіянат свету. 1/8 фіналу.
11.30 "Сямейныя вузы".
12.50 Добры дзень, Беларусь!
13.25 "Ад світанкаў чэрвеньскіх...". Дак. фільм, прысвечаны франтавым кінаапаратарам.
14.20 Футбол. Чэмпіянат свету. 1/8 фіналу.
16.30 "Пяць цудаў".
16.40 "5x5". Праграма для старшакласнікаў. 17.00 "Сышчыкі".
18.25 Зона Ікс.
18.35 Саюзнае веча.
18.55 Наша спадчына. Помнік архітэктуры XVII стагоддзя - касцёл св. Францішка Ксаверыя ў Гродне.
19.10 Дэтэктыў "Сяргееў шукае Сяргеева".
20.15 "Тайны Мінскага падполля". Частка 1-я.
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.50 "Сямейныя вузы".
22.45 Спорт-кур'ер.
23.05 Планета "АРТ".
23.55 "Грамадзянін начальнік".

ГРТ

5.00 Тэлеканал "Добрай раніцы".
8.00, 11.35, 14.00 Навіны.
8.15 Чакай мяне (з сурдаперакладам).
9.10 "Ералаш".
9.20 Футбол. Чэмпіянат свету. 1/8 фіналу. 11.50 "Ералаш".
12.00 Дэтэктыў "Цела ў бібліятэцы". 2-я серыя.
13.00 "Народ супраць".
14.20 Дысней-клуб "Любімчык".
15.00 "Зімняя вішня".
16.00 Вялікае мыццё.
17.00 Вячэрнія навіны.
17.20 "Сямейныя вузы".
18.20 Камедыя "Бэйб".
20.00 Час.
20.35 "Хто хоча стаць мільянерам?".
21.25 Крэмль-9. "Якаў Сталін. Галгофа".
22.10 Чэмпіянат свету па футболу.
23.00 Начны "Час".
23.30 Чэмпіянат свету па футболу.
0.25 Прэм'ера серыяла "Фірменны рэцэпт".

РАСІЯ

8.00, 10.00, 16.30, 19.00 Весткі.
8.10 Дыялогі пра жывёл.
9.00 Тэлесерыял "Вечны кліч".
10.20 Кіно-гісторыі Глеба Скарахода.
10.30 Камедыя "Трыццаць тры".
16.50 Серыял "Сябры-4".
17.20 Весткі - Масква.
17.50 "Камісар Рэкс".
18.50 Добрай ночы, малышы!
19.35 Весткі - Масква.
19.55 Серыял "Агенцтва НЛС".
20.50 Дэтэктыў "Кобра. Груз".
21.45 Дарожны патруль.
22.00 Весткі - Падрабязнасці.
22.20 Весткі - Масква.
22.30 Прыгодніцкі фільм "Блакітная лагуна".
0.35 Дзённік Чэмпіянату свету па футболу.

КУЛЬТУРА

9.15 Графаман.
9.40 "Вайна стагоддзя". Дак. серыял. 10.30 "Хлопчык-з-пальчык". Мультфільм. 10.45 "Сферы" з Інакенціем Івановым.
11.30, 15.00, 17.30, 23.00 Навіны культуры. 11.40 "Ну, пачакай!".
11.50 Разам з Фафалем.
12.05 "Агульны дом". "Ветразь надзеі". Дак. фільм.
12.20 "Фрак народа".
13.15 І. Бунін. "Цёмныя алеі". Чытае Ала Дзямідава.
13.30 "Будэнброкі".
14.30 Ток-шоу "Наўздагад".
15.10 "Горас і Ціна".
15.35 "Малпачкі і грабежнікі", "Як малпачкі абедалі", "Малпачкі, наперад!", "Малпачкі ў оперы". Мультфільмы.
16.10 "Расійскі кур'ер".
16.40 "Вайна стагоддзя". Дак. серыял. 17.50 "Палацавыя тайны". Апошні кароль. Станіслаў Панятоўскі".
18.15 Век палёту: віражы і лёсы.
18.45 На XII Міжнародным конкурсе імя П. І. Чайкоўскага.
19.45 100 гадоў з дня нараджэння Барыса Барнета. "Камера-абскура". Вядучы К. Шахназараў.
20.25 "Паўстанак". Маст. фільм.
21.40 Дак. экран.
22.20 "Больш, чым каханне". "Праро́чыя сны Маргарыты".
23.25 "Начны палёт". Вядучы А. Максімаў.

НТБ

7.00, 7.30, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 23.00 Сёння.
7.10, 7.35 Раніца на НТБ.
7.50 "Чорны крумкач".
9.20 Надвор'е на заўтра.
9.25 "Увага, вышук!". "Удалая правакацыя".
10.15 "Кватэрнае пытанне". "Вокны замест столі".
11.20 Баявік "Фронт без флангаў".
13.05 "Мая міліцыя мяне не беражэ". Ток-шоу.
14.40 Крымінал.
15.30 "На вуглу, ля Патрыяршых..." Дэтэктыў.
16.35 Баявік "Брудная работа".
17.40 Крымінал.
18.00 "Сёння" з Таццянай Мітковай.
18.40 "Чорны крумкач".
19.45 "На вуглу, ля Патрыяршых...".
21.00 "Сёння" з Таццянай Мітковай.
21.35 Герой дня.
21.55 "Хуткая дапамога-3".
23.20 Трылер "Нас раздзяляе цэлы свет". 0.10 "О, шчаслівчык!".

СТБ

6.00 Міншчына. Людзі, падзеі, факты. 6.10 "Віртуальны свет".
6.20 "Добро пожаловаться".
6.30 Навіны СНД.
6.45 "Паўэр рэйнджэрс, ці Магутныя рэйнджэры".
7.10 Мультфільмы.
8.30 "Партрэт у інтэр'еры".
8.45 Меладрама "Марыяна".
11.00 "Тэма дня".
11.10 "СТБ-спорт".
11.30 "Сакрэтныя матэрыялы".
12.30 "Канал гісторыі": Вялікія шпіёны XX стагоддзя". Дак. фільм.
13.30, 16.30, 19.00, 23.05 "24 гадзіны". 13.45 "Забойная сіла-1".
14.50 Мультфільмы.
16.05 "Паўэр рэйнджэр, ці Магутныя рэйнджэры".
16.45 Міншчына. Людзі, падзеі, факты.
17.00 "Яго, цёмная страсць".
18.00 "Відавочца".
18.35 " СТБ - спорт".
18.50 "Тэма дня".
19.15 "Добры вечар, малыш...".
19.30 Навіны СНД.
19.45 "Класік-авангард".
20.15 "Арт-экспрэс".
20.30 "Пакуль гарыць свечка...".
21.00 Камедыя "Адна-адзіная".
23.20 Фільм жахаў "Нявеста Франкенштэйна".

8 КАНАЛ

17.30 Мультфільм "Рыкі-Цікі-Таві".
17.45 "Свавольнікі".
18.15 "Шэрлак Холмс і доктар Ватсан". "XX стагоддзе працягваецца".
20.40 К-відэа. "Топ-8".
20.45 "Вечарніца".
21.00 Гурман-клуб.
21.20 Тэлемагазін.
21.30 Містычны трылер "Дом з прывідамі".

СЕРАДА, 19 ЧЭРВЕНЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.25 Навіны.
6.10, 7.10, 8.10 Добрай раніцы, Беларусь!
8.35 Выпускны экзамен па фізіцы за курс сярэдняй школы.
9.15 "Сышчыкі".
10.05 "Навальнічныя камяні".
10.35 Здароўе.
11.00 "Сямейныя вузы".
12.20 Добры дзень, Беларусь!
12.55 Кінанавела "Кахаць".
14.05 Рэпартаж з правінцыі.
14.30 "Іншыя танцы". XIV Міжнародны фестываль сучаснай харэаграфіі ў Віцебску. 15.20 "Апошняя рэзервацыя". Мультсерыял.
15.45 "Навальнічныя камяні".
16.10 "Пяць цудаў".
16.20 "5x5". 17.00 "Сышчыкі".
18.25 Зона Ікс.
18.35 "Масква-Мінск".
18.50 Драма "Сент-Экзюперы".
20.15 "Тайны Мінскага падполля". Частка 2-я. 20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.50 "Сямейныя вузы".
22.45 Стадыён. Футбол.
23.45 "Грамадзянін начальнік".

ГРТ

5.00 "Добрай раніцы".
8.00, 11.00, 14.00 Навіны.
8.15 "Сямейныя вузы".
9.10 Камедыя "Бэйб".
11.15 Крэмль-9. "Якаў Сталін. Галгофа".
12.00 "Цела ў бібліятэцы". Дэтэктыў. 13.00 "Народ супраць".
14.15 Мультазбука.
14.35 Праграма 100 працэнтаў.
15.00 "Зімняя вішня".
16.00 Вялікае мыццё.
17.00 Вячэрнія навіны.
17.25 "Сямейныя вузы".
18.20 Меладрама "Раман у рускім стылі". 20.00 Час.
20.35 "Слабае звяно".
21.25 "Форс-мажор" з Мікалаем Фаменкам.
22.00 Камедыйны серыял "Кітайскі гарадавы".
23.00 Начны "Час".
23.30 Баявік "16-ы аддзел".
1.15 Серыял "Фірменны рэцэпт".

РАСІЯ

7.00, 8.00, 10.00, 16.30, 19.00 Весткі.
7.10 Дзяжурная часць.
7.15 Масква - Мінск.
7.30 Афіша.
7.40 "Пралог". Частка II.
7.50 Весткі - Масква.
8.10 Мая сям'я.
9.00 "Вечны кліч".
10.20 Дэтэктыў "Інспектар крымінальнага вышуку".
16.50 Серыял "Сябры-4".
17.20 Весткі - Масква.
17.50 "Камісар Рэкс".
18.50 Добрай ночы, малышы!
19.35 Весткі - Масква.
19.55 Серыял "Агенцтва НЛС".
20.50 Дэтэктыў "Кобра. Груз".
21.45 Дарожны патруль.
22.00 Весткі - Падрабязнасці.
22.20 Весткі - Масква.
22.30 Клуб сенатараў.
23.15 Маст. фільм "Царазабойца".

КУЛЬТУРА

15.00, 17.30, 23.00 Навіны культуры.
15.10 "Горас і Ціна".
15.35 "Тры бананы", "Мурзілка на спадарожніку". Мультфільмы.
16.10 "Машына часу", "Цудоўныя гульні".
16.40 "Вайна стагоддзя". Дак. серыял. 2-я серыя.
17.50 "Хто мы?". "Караць нельга памілаваць". Перадача 12-я, заключная.
18.15 Век палёту: віражы і лёсы.
18.45 На XII Міжнародным конкурсе імя П. І. Чайкоўскага.
19.45 "Рэкс".
19.55 "Марыя Кюры - паважаная жанчына". Маст. фільм.
21.25 Замежны дак. серыял "Падарожжы з Хемінгуэем".
22.20 "Астравы". Леанід Гайдай.
23.25 "Начны палёт".

НТБ

15.00, 23.00 Сёння.
15.30 "На вуглу, ля Патрыяршых...". Дэтэктыў.
16.35 Баявік "Брудная работа".
17.40 Крымінал.
18.00 "Сёння" з Таццянай Мітковай.
18.30 "Вуліцы разбітых ліхтароў".
19.50 "На вуглу, ля Патрыяршых...".
21.00 "Сёння" з Таццянай Мітковай.
21.35 Герой дня.
21.55 "Хуткая дапамога-3".
23.20 "Вуліцы разбітых ліхтароў".
0.25 "О, шчаслівчык!".

СТБ

6.00 Міншчына. Людзі, падзеі, факты.
6.20 "Віртуальны свет".
6.30 "Тэма дня".
6.40 "Снеданне з Лікай".
6.45 "Паўэр рэйнджэрс, ці Магутныя рэйнджэры".
7.10 Мультфільмы.
8.30 "Аўтапанарама".
8.45 Камедыя "Адна-адзіная".
11.00 Навіны СНД.
11.15 "СТБ-спорт".
11.30 "Пароль - "Вечнасць". Тэлесерыял.
12.30 "Астралогія: зорныя тайны". Дак. фільм.
13.30, 16.30, 19.00, 23.35 "24 гадзіны".
13.45 "Забойная сіла-1".
14.50 Мультфільмы.
16.05 "Паўэр рэйнджэрс, ці Магутныя рэйнджэры".
16.45 Міншчына. Людзі, падзеі, факты.
17.00 "Яго, цёмная страсць".
18.00 "Відавочца".
18.35 "СТБ-спорт".
18.40 "Віртуальны свет".
18.50 "Тэма дня".
19.15 "Добры вечар, малыш...".
19.30 Навіны СНД.
19.45 "Фільм, фільм, фільм".
20.00 "Прафесія, якую ты выбіраеш". 20.15 "Аўтапанарама".
20.30 Навіны сусветнай шоу-індустрыі.
21.00 Драма "Поле бою".
23.50 Драма "Усход сонца".
1.50 Музыка на СТБ.

8 КАНАЛ

17.30 Мультфільм "Жыў-быў сабака".
17.45 Серыял "Масад".
18.30 Тэлемагазін.
18.45 Серыял "Зорны шлях".
20.45 "Вечарніца".
21.00 Еўропа сёння.
21.30 Камедыя "Адбой".

ЧАЦВЕР, 20 ЧЭРВЕНЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБЧАННЕ

Тэхнічная прафілактыка да 15.00.
15.00, 18.00, 23.55 Навіны.
15.20 "Апошняя рэзервацыя". Мультфільм.
15.45 "Навальнічныя камяні".
16.10 "Пяць цудаў".
16.20 "5x5". 17.00 "Сышчыкі".
18.25 Зона Ікс.
18.35 "Тайны Саджуры". Маст. фільм. 20.15 "Тайны Мінскага падполля". Частка 3-я.
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.50 Маст. фільм "Лэдзі Макбет Мцэнскага павета".
23.10 Спорт-кур'ер. Футбол.
23.30 "Сустрэча ў Траецкім" з Аляксандрам Дамарацкім.
0.15 "Грамадзянін начальнік". 4-я серыя.

ГРТ

5.00 Тэлеканал "Добрай раніцы".
8.00, 11.00, 14.00 Навіны.
8.15 "Сямейныя вузы".
9.10 Меладрама "Раман у рускім стылі".
11.15 "Ералаш".
11.30 Дак. дэтэктыў "Яўка з павіннай". Справа 2000 года.
12.00 Дэтэктыў "Указальны перст". 1-я серыя.
13.00 "Народ супраць".
14.20 Дысней-клуб. "Перапынак".
14.45 Яна Чурыкава ў праграме "Абъектыў".
15.00 "Зімняя вішня". 7-я серыя.
16.00 Вялікае мыццё.
17.00 Вячэрнія навіны.
17.20 "Сямейныя вузы".
18.15 Баявік "Сіла адзіночкі".
20.00 Час.
20.35 "Руская рулетка".
21.25 Чалавек і закон.
22.05 Новыя "Сакрэтныя матэрыялы" ("X-files"). 23.00 Начны "Час".
23.30 Зорка па імені Сонца ў фільме "Іголка".
1.05 "Фірменны рэцэпт".

РАСІЯ

8.00, 10.00, 16.30, 19.00 Весткі.
8.10 Вакол свету.
9.00 "Вечны кліч".
10.20 Камедыя "Апошняя справа Варонага".
16.50 Серыял "Сябры-4".
17.20 Весткі - Масква.
17.50 "Камісар Рэкс".
18.50 Добрай ночы, малышы!
19.35 Весткі - Масква.
19.55 Серыял "Агенцтва НЛС".
20.50 Дэтэктыў "Кобра. Груз". Частка 4-я. 21.45 Дарожны патруль.
22.00 Весткі - Падрабязнасці.
22.20 Весткі - Масква.
22.30 Маст. фільм "Табу".
0.35 Маст. фільм "Чалавек супраць кібарга".

КУЛЬТУРА

9.15 "Парыжскі часопіс".
9.40 "Вайна стагоддзя". Дак. серыял. 3-я серыя.
10.30 "Старая пласцінка". Мультфільм.
10.45 "Астравы". Леанід Гайдай.
11.30, 15.00, 17.30, 23.00 Навіны культуры.
11.40 "Ну, пачакай!".
11.50 Разам з Фафалем.
12.05 Чым жыве Расія.
12.20 "Падарожжа з Хемінгуэем". Частка 3-я
13.15 І. Бунін. "Цёмныя алеі". Чытае Ала Дзямідава.
13.30 "Будэнброкі". Тэлесерыял.
14.30 "Залаты п'едэстал". Мікалай Старасцін.
15.10 75 гадоў з дня нараджэння Вячаслава Кацёначкіна. "Кавалер Ордэна Усмешкі".
15.35 "Лясная гісторыя", "Кацяня з вуліцы Лізюкова", "Ён папаўся". Мультфільмы.
16.10 Малыя музеі Санкт-Пецярбурга. 16.40 "Вайна зорак". Дак. серыял. 3-я серыя. 17.50 Арт-панарама.
18.15 Век палёту: віражы і лёсы.
18.45 На XII Міжнародным конкурсе імя П. І. Чайкоўскага.
19.45 "Рэкс". Мультсерыял.
19.55 "Марыя Кюры - паважаная жанчына". Маст. фільм.
21.25 "Культурная рэвалюцыя". "Інтэрнэт - канец культуры".
22.20 XX стагоддзе. Выбранае. "Жыў я ўпершыню на гэтай зямлі". Роберт Раждзественскі. 70 гадоў з дня нараджэння.
23.25 "Начны палёт".

НТБ

7.00, 7.30, 9.00, 11.00, 13.00 Сёння.
7.10, 7.35 Раніца на НТБ.
7.50 "Паліцэйскія. Зачыстка агнём". Вострасюжэтны фільм.
9.20 Надвор'е на заўтра.
9.25 "Крымінальная Расія".
9.55 "Шоу Алены Сцепаненка".
11.20 Баявік "Фронт за лініяй фронту". 2-я серыя.
13.05 "Разам паняволі". "Працяг будзе..." з Юліяй Мяньшовай.
14.00 Пепсі-чарт. 14.40 Крымінал.
15.00, 23.00 Сёння.
15.30 "На вуглу, ля Патрыяршых..."
16.35 Баявік "Брудная работа".
17.40 Крымінал.
18.00, 21.00 "Сёння" з Таццянай Мітковай.
18.35 "Вуліцы разбітых ліхтароў".
19.45 "На вуглу, ля Патрыяршых...". 4-я серыя. Заключная.
21.35 Герой дня.
21.55 Зусім сакрэтна.
23.20 "Вуліцы разбітых ліхтароў. 2-я серыя. 0.20 "О, шчаслівчык!".

СТБ

6.00 Міншчына. Людзі, падзеі, факты. 6.15 "Віртуальны свет".
6.25 "Добро пожаловаться".
6.35 "Тэма дня".
6.45 "Паўэр рэйнджэрс, ці Магутныя рэйнджэры".
7.10 Мультфільмы.
8.30 "Добры дзень, доктар!".
8.45 Баявік "Віртуальная цацка".
11.00, 20.35 Навіны СНД.
11.15 "СТБ-спорт".
11.30 Кіно "Арабскія прыгоды".
12.35 "Кадзілак". Дак. фільм.
13.30 "24 гадзіны".
13.45 "Забойная сіла-1".
14.50 Мультфільмы.
16.05 "Паўэр рэйнджэрс, ці Магутныя рэйнджэры".
16.30 "24 гадзіны".
16.45 Міншчына. Людзі, падзеі, факты.
17.00 "Яго, цёмная страсць". Тэленавела.
18.00 "Дзіўныя людзі". Дак. фільм.
18.35 "СТБ-спорт".
18.40 "Віртуальны свет".
18.50 "Тэма дня".
19.00 "24 гадзіны".
19.15 "Добры вечар, малыш...".
19.30 "Радыёкропка".
19.50 "Рамонт".
20.05 "Фільм, фільм, фільм".
20.20 "Арт-экспрэс".
20.50 "Прафесія, якую ты выбіраеш".
21.00 Камедыя "Кілер-2".
23.35 "24 гадзіны".
23.50 Драма "У старым Чыкага".
1.50 Музыка на СТБ.

8 КАНАЛ

17.30 "Ну, пачакай!".
17.45 "Свавольнікі".
18.15 Маст. фільм "Безымянная зорка". 20.40 К-відэа". "Топ-8".
20.45 "Вечарніца".
21.00 "Трукачы Галівуда".
21.15 Маст. фільм "Багсі".

ПЯТНІЦА, 21 ЧЭРВЕНЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.30, 18.00, 23.40 Навіны.
6.10, 7.10, 8.10 Добрай раніцы, Беларусь!
9.20 Футбол. Чэмпіянат свету. 1/4 фіналу. 11.30 Сад мары.
12.00 Да Дня памяці і смутку. "Абарона Брэсцкай крэпасці". Відэафільм.
12.45 "Жулі Леско".
14.20 Футбол. Чэмпіянат свету. 1/4 фіналу.
16.30 "Пяць цудаў".
16.40 "5x5". 17.00 "Сышчыкі".
18.25 Зона Ікс.
18.35 Свет і мы.
18.55 Маст. фільм "Мужчынскі талісман". 20.15 "Тайны мінскага падполля". Частка 4-я.
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.50 Спорт-кур'ер.
22.05 "Жулі Леско".
0.00 Каралеўскае паляванне.
0.30 Баявік "Безаблічны".

ГРТ

5.00 Тэлеканал "Добрай раніцы".
8.00, 11.35, 14.00 Навіны.
8.15 "Сямейныя вузы".
9.10 "Ералаш".
9.20 Футбол. Чэмпіянат свету. 1/4 фіналу.
12.00 Дэтэктыў "Указующий перст".
13.00 "Сярэбраны шар". Я. Урбанскі.
13.40 "Ералаш".
14.15 Прэм'ера мультсерыяла "Кошкі-мышкі".
14.45 Што ды як.
15.00 "Зімняя вішня". Заключная серыя.
16.00 Вялікае мыццё.
17.00 Вячэрнія навіны.
17.25 "Сямейныя вузы".
18.25 Дак. дэтэктыў "Траянскі конь". Справа 2002 года.
19.00 Поле цудаў.
20.00 Час.
20.35 "Забойная сіла".
21.45 Цырымонія адкрыцця XXIV Маскоўскага міжнароднага кінафестывалю.
22.25 "Іншы час".
23.10 Чэмпіянат свету па футболу.
0.15 Меладрама "Твае сябры і суседзі".

РАСІЯ

8.00, 10.00, 16.30, 19.00 Весткі.
8.10 Сам сабе рэжысёр.
9.00 "Вечны покліч".
10.00 Весткі.
10.20 Камедыя "Калі ўсе свае".
16.50 "Уся Расія". "Знішчыць шляхам спалення".
17.05 Афіша.
17.20 Весткі - Масква.
17.50 "Камісар Рэкс".
18.50 Добрай ночы, малышы!
19.35 Мясцовы час. Весткі - Масква.
19.55 Вострасюжэтны фільм "Штэмп".
21.50 Вострасюжэтны фільм "Спаўн".
23.45 Дзённік Чэмпіянату свету па футболу.

КУЛЬТУРА

9.15 "Рамантыка раманса".
9.40 "Вайна стагоддзя". Дак. серыял.
10.30 Мультфільм.
10.45 "Жил я впервые на этой земле". Роберт Раждзественскі. 70 гадоў з дня нараджэння.
11.30, 15.00, 17.30, 23.00 Навіны культуры.
11.40 "Ну, пачакай!".
11.50 Разам з Фафалем.
12.05 Чым жыве Расія.
12.20 "Культурная рэвалюцыя".
13.15 "Урокі рускай".
13.30 "Будэнброкі".
14.30 Архітэктурная галерэя.
14.45 Улада факта.
15.10 "Горас і Ціна".
16.00 Мультфільм.
16.10 Сенсацыя! Сенсацыя? Сенсацыя... 16.40 "Вайна стагоддзя". Дак. серыял. 17.50 "Са сталі".
18.15 Стагоддзе палёту: віражы і лёсы. 18.45 На XII Міжнародным конкурсе імя П. І. Чайкоўскага.
19.45 "Рэкс".
20.00 "Марыя Кюры - паважаная жанчына". Маст. фільм.
21.25 Блеф-клуб.
22.05 "Шахматны аўтамат спадара Мальсэля". 23.25 "Джазафрэнія".

НТБ

7.00, 7.30, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00 Сёння.
7.10, 7.35 Раніца на НТБ.
7.50 "Паліцэйскія. Аперацыя "Скуралуп". Вострасюжэтны фільм.
9.25 Зусім сакрэтна.
10.20 "Расліннае жыццё".
11.20 Крымінал. 11.30 Баявік "Фронт у тыле ворага". 1-я серыя.
13.05 "Фронт у тыле ворага". 2-я серыя. 14.40 Крымінал.
15.30 "На вуглу, ля Патрыяршых...". Заключная серыя.
16.45 "Увага. Вышук!".
17.40 Крымінал.
18.00, 21.00 "Сёння" з Т. Мітковай.
18.40 "Свабода слова".
20.10 "Крымінальная Расія". "Забойная страсць". 2-я частка.
21.30 Камедыя "Сямейства блюз пад прыкрыццем".
23.30 "Усё адразу!".
0.00 Кіно не для ўсіх. "Дзікія гульні".

СТБ

6.00 Міншчына. Людзі, падзеі, факты. 6.20 "Віртуальны свет".
6.30 Навіны СНД.
6.45 "Паўэр рэйнджэрс, ці Магутныя рэйнджэры".
7.10 "Прыгоды Папіруса", "Вуншпуншь", "Інспектар Гаджэт".
8.30 "Аўтапанарама".
8.45 Меладрама "Цуд на 34-й вуліцы". 11.00 "Тэма дня".
11.10 "СТБ-спорт".
11.25 "Снеданне з Лікай".
11.30 "Арабскія прыгоды".
12.30 Канал гісторыі: "Гарантыі выжывання".
13.30, 16.30, 19.00, 23.10 "24 гадзіны". 13.45 "Забойная сіла-1". Тэлесерыял.
14.50 "Прыгоды Папіруса", "Вуншпуншь", "Інспектар Гаджэт".
16.05 "Паўэр рэйнджэрс, ці Магутныя рэйнджэры".
16.45 Міншчына. Людзі, падзеі, факты. 17.00 "Яго, цёмная страсць". 18.00 "Дзіўныя людзі". Дак. фільм. 18.35 "СТБ-спорт".
18.40 "Віртуальны свет".
18.50 "Тэма дня".
19.15 "Добры вечар, малы...".
19.30 "Партрэт у інтэр'еры".
19.45 "Добры дзень, доктар!".
20.00 "Фільм, фільм, фільм...".
20.20 "Аўтапанарама".
20.35 Канцэрт А. Саладухі.
21.00 Камедыя "Супершпіён".
23.25 Драма "Капітан Конан".
2.00 Навіны СНД.

8 КАНАЛ

17.30 Мультфільмы.
17.45 "Масад" 18.30 Тэлемагазін.
18.45 "Зорны шлях". 20.45 "Вечарніца".
21.00 "Мастацтва жыцця".
21.15 Баявік "На мяжы скорасці".

СУБОТА, 22 ЧЭРВЕНЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

7.00, 9.00, 14.00, 18.00 Навіны.
7.10 Сутнасць.
7.40 Маст. фільм "Два байцы".
9.20 Футбол. Чэмпіянат свету. 1/4 фіналу.
11.30 Маст. фільм "Бессмяротны гарнізон".
13.05 "Здароўе".
13.30 "Я, лэйтэнант Махнач...". Дак. фільм.
14.20 Футбол. Чэмпіянат свету. 1/4 фіналу.
16.30 З дакладных крыніц.
16.50 "Неаб'яўленая экскурсія". Відэафільм.
17.15 "Цубанікі". Кароткаметражны маст. фільм.
18.25 Г. Гарэлава. Кантата "У год сусветнага пажару".
18.50 Маст. фільм "Чакаю і спадзяюся". 2 серыі.
21.00 Панарама тыдня.
21.50 Спорт-кур'ер.
22.05 Кінаэпапея "Яны змагаліся за Радзіму". 2 серыі.

ГРТ

5.45 Маст. фільм "Справа для сапраўдных мужчын".
7.00, 9.00, 14.00 Навіны.
7.10 "Нязнайка на Месяцы".
7.35 "Ералаш".
7.45 Слова пастыра.
8.00 "Сабачая справа".
9.20 Футбол. Чэмпіянат свету. 1/4 фіналу. 11.35 Маст. фільм "Бессмяротны гарнізон".
13.30 "Качыныя гісторыі".
14.10 "Сярэбраны шар". Валянціна Сярова.
14.55 Маст. фільм "Берлінскі экспрэс". 1-я серыя.
16.30 "Жарт за жартам".
17.00 Вячэрнія навіны.
17.20 "Жарт за жартам". Працяг.
18.00 Канцэрт групы "Любэ".
19.00 "Хто хоча стаць мільянерам?".
20.00 Час.
20.30 Камедыя "Скрыжаванне".
22.40 Трылер "Чорная ўдава".

РАСІЯ

7.25 "Крылы над Берлінам. Забытая аперацыя". Дак. фільм.
8.15 "Ваенная праграма" А. Сладкова.
8.30 Залаты ключ.
8.50 Здароўе і жыццё.
9.25 Добрай раніцы, краіна!
10.00 "Сто да аднаго".
10.55 "Навука і тэхніка".
12.00 Маст. фільм "Уварванне".
14.00, 19.00 Весткі.
14.20 Футбол. Чэмпіянат свету. 1/4 фіналу.
16.30 Весткі - Масква. Вынікі тыдня.
17.00 Мая сям'я.
17.55 Аншлаг.
19.25 Люстэрка.
20.00 Камедыя "Ціхія віры".
22.40 Маст. фільм "Звычайныя падазраваемыя".
0.45 Дзённік Чэмпіянату свету па футболу.
1.40 Чэмпіянат свету па аўтагонках у класе "Формула-1".

КУЛЬТУРА

9.10 Мой цырк.
9.35 "Марка краіны Гандэлупы". Маст. фільм.
10.40 "Тэатральны летапіс XX стагоддзя". Я. Веснік. Глава 1-я.
11.05 Бабуліны рэцэпты.
11.20 ГЭГ.
11.35 1001 апавяданне пра кіно.
11.50 "Два білеты на дзённы сеанс". Маст. фільм.
13.30 Навіны культуры.
13.45 Графаман.
14.10 Дак. серыял "Небяспечныя сцежкі".
15.10 У. Кандрацьеў. "Срэценка... Сустрэчы". Тэлеспектакль.
16.25 С. Пракоф'еў. Кантата "Аляксандр Неўскі". Дырыжор В. Гергіеў.
17.05 Прагулкі па Брадвею.
17.35 "Сферы".
18.15 "Вечны муж". Маст. фільм.
19.35 На XII Міжнародным конкурсе імя П. І. Чайкоўскага.
20.35 "Лінія жыцця".
21.50 "Лёс чалавека". Маст. фільм.

НТБ

7.00, 9.00, 11.00, 15.00, 18.00 Сёння.
7.15 Казка "Канёк-Гарбунок".
8.20 "Без рэцэпта".
9.20 Шчырае прызнанне.
9.50 "Жаночы погляд".
10.20 "Кватэрнае пытанне".
11.25 Маст. фільм "Свята".
13.25 Падарожжы натураліста.
14.00 Свая гульня.
15.25 "Прафесія - рэпарцёр".
15.55 "Працяг будзе..." з Ю. Мяньшовай.
16.55 Серыял "Невядомая планета".
18.45 "Паляванне на Папялушку". 2-я серыя.
19.55 Баявік "Смерці насуперак".
21.55 Прафесійны бокс. Супербой.
23.15 Эратычная меладрама "Месяц у сцёкавай канаве".

СТБ

6.00 Міншчына. Людзі, падзеі, факты.
6.15 Канал гісторыі: "Мата Хары спакуслівая шпіёнка".
7.15 "У гасцях у Тофіка".
7.30 "Русалачка", "Цік-герой", "Джын-Джын з краіны Пандаленд", "Грыфіны".
10.00 "СТБ-спорт".
10.05 "Добро пожаловаться".
10.15 "Аўтапанарама".
10.35 "Снеданне з Лікай".
11.00 "Пароль - Вечнасць".
12.00 "Дзіўныя людзі". Маст. фільм.
12.30 "Прафесія, якую ты выбіраеш".
12.45 Маст. фільм "Дзёрзскасць".
14.55 "Сведка".
15.25 Лепшыя кліпы свету.
16.05 "Чарапашкі ніндзя: новая мутацыя".
17.00 "Арабскія прыгоды".
18.00 "Рамонт".
18.15 "Радыёкропка".
18.35 Міншчына. Людзі, падзеі, факты.
18.50 "Тры хіты ў "Алькатрасе".
19.20 "Гадзіна пік".
20.20 Маст. фільм "Жонка астранаўта".
22.45 "Партрэт у інтэр'еры".
23.00 "Мутанты Ікс".
0.00 "Навіны сусветнай шоу-індустрыі".
0.30 Музыка на СТБ.

8 КАНАЛ

15.00 Маст. фільм "Падранкі".
16.30 "Простае пытанне".
16.40 "Том і Джэры".
16.45 Гурман-клуб.
17.05 "Масад".
17.55 К-відэа "Топ-8".
18.00 Маст. фільм "Выклікаем агонь на сябе". 2 серыі.
20.45 "Вечарніца".
21.00 "Більярд-клуб".
21.20 Маст. фільм "Джэймс Бонд - агент 007".

НЯДЗЕЛЯ, 23 ЧЭРВЕНЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

7.00, 9.00, 15.00 Навіны.
7.15 "Аграсвет".
7.40 "Жанчына ў белым".
8.30 Арсенал.
9.15 Слова Мітрапаліта Філарэта на Сёмуху (Пяцідзесятніцу) і Дзень Святога Духа.
9.25 Мультыклуб.
9.50 "Дракоша і Ко".
10.15 Індыйскае кіно. "Напарнікі". 2 серыі.
12.50 "Усё нармальна, мама!".
13.30 Тэлевітамін.
13.55 "Час мясцовы".
14.20 "Сустрэча ў Траецкім".
14.45 Энцыклапедыя беларускага спорту.
15.20 Крымінальнае дасье.
15.50 Маст. фільм "Экіпаж". 2 серыі.
18.10 Фільмы братоў Люм'ер.
18.20 Планета "АРТ".
18.55 Маст. фільм "Першае каханне".
20.10 "Лёс чалавека".
20.40 Тэлебарометр.
21.00 Панарама аналітычная.
21.40 Спорт-кур'ер.
21.55 Камедыя "Ландыш серабрысты".
23.30 Тэлевізійны Дом кіно. Мастак кіно Аляксандр Верашчагін.

ГРТ

5.20 Маст. фільм "Зорка".
7.00, 9.00, 14.00 Навіны.
7.10 Служу Расіі!
7.40 "Цімон і Пумба".
8.05 "Сабачая справа".
9.10 "Бесталковыя нататкі" з Дзмітрыем Крыловым.
9.30 Пакуль усе дома.
10.05 КВЗ-2002.
12.10 Клуб падарожнікаў.
12.50 "Самі з вусамі".
13.30 "Мікі Маўс і яго сябры".
14.10 Маст. фільм "Чалавек, якога я кахаю".
16.05 Жывая прырода.
17.00 Вячэрнія навіны.
17.15 "Ад зоркі да крыжа". Спецрэпартаж.
17.35 Маст. фільм "Ігра ў чатыры рукі".
19.30 Баявік "Дастаць каратышку".
21.30 Часы.
22.45 Дзённік Маскоўскага кінафестывалю.
23.00 Жаклін Бісет у фільме "Пад вулканам".

РАСІЯ

6.55 "Валадар звяроў".
7.50 Рускае лата.
8.40 "ТБ Бінга шоу".
9.20 Добрай раніцы, краіна!
9.55 Сам сабе рэжысёр.
10.50 "Гарадок".
11.25 Дэтэктыў "Будні крымінальнага вышуку".
13.00 Весткі.
13.20 Парламенцкая гадзіна.
14.05 Дыялогі пра жывёл.
15.00 Вакол свету.
15.50 ТБ Бінга навіны.
15.55 "Пакой смеху".
16.55 Камедыя "Іншыя 48 гадзін".
19.00 Весткі тыдня.
20.10 Аншлаг.
21.15 Прыгодніцкі фільм "Прывід і цемра".
23.30 Чэмпіянат свету па аўтагонках у класе "Формула-1".

КУЛЬТУРА

9.10 "Пераблытавы астравы".
9.35 "Сумленнае чароўнае". Маст. фільм.
10.50 "Тэатральны летапіс XX стагоддзя". Я. Веснік. Глава 2-я.
11.20 Нядоўгія гісторыі.
11.35 Памяці Т. Акунеўскай. "Речей и музыки печальной не хочу...".
12.00 "Гарачыя дзянькі". Маст. фільм.
13.30, 21.30 Навіны культуры.
13.45 Магія кіно.
14.10 "Ну, пачакай!".
14.50 "Варатар XX стагоддзя". Дак. фільм.
15.50 "У свеце танца".
16.20 Тым часам.
17.00 Урачыстая цырымонія закрыцця і Гала-канцэрт лаўрэатаў XII Міжнароднага конкурсу імя П. І. Чайкоўскага.
20.05 Смеханастальгія.
20.35 "Госць у акцёрскай студыі".
21.50 "Сямейны партрэт у інтэр'еры". Маст. фільм.

НТБ

7.00, 9.00, 11.00, 15.00 Сёння.
7.15 Смачныя гісторыі.
7.25 Прыгодніцкі фільм "Таямнічы востраў".
9.15 "Паляванне на Папялушку". 2-я серыя.
10.20 "Расліннае жыццё".
11.20 Камедыя "За двума зайцамі".
13.00 Смачныя гісторыі.
13.20 Служба выратавання.
14.00 Свая гульня.
15.20 "Прафесія - рэпарцёр".
15.45 "Я і мой сабака".
16.40 "Жаночы погляд" А. Пушкінай.
17.15 "Вочная стаўка".
17.45 "Шоу А. Сцепаненка".
18.50 Маст. фільм "Ідэальная пара". 1-я серыя.
20.00 Надоечы.
21.15 Лялькі.
21.30 Баявік "Залішняя сіла-2".
23.30 Трылер "Не пераступіўшы рысу".
0.20 Пепсі-чарт.

СТБ

6.00 Міншчына. Людзі, падзеі, факты.
6.15 Канал гісторыі: "Вялікія шпіёны XX стагоддзя".
7.15 "У гасцях у Тофіка".
7.30 "Русалачка", "Цік-герой", "Джын-Джын з краіны Пандаленд".
9.00 Дак. фільм.
10.00 "Тры хіты ў "Алькатрасе".
10.30 "Гадзіна пік".
11.30 "Снеданне з Лікай".
11.55 Лепшыя кліпы свету.
12.45 Прыгодніцкі фільм "Пад маскай беркута".
14.40 "Сведка".
15.20 "Агенцтва".
16.00 "Чарапашкі ніндзя: новая мутацыя".
16.55 "Арабскія прыгоды".
18.00 Міншчына. Людзі, падзеі, факты.
18.10 "Добры дзень, доктар!".
18.25 "Арт-экспрэс".
18.40 "Аўтапанарама".
19.00 "168 гадзін".
20.00 "Пакуль гарыць свечка...".
20.30 "Добро пожаловаться".
20.40 Баявік "Небяспечная зона".
22.50 "Партрэт у інтэр'еры".
23.05 "Сакрэтныя матэрыялы".
0.05 "Дзіўныя гісторыі".
0.35 Начны музычны канал.
1.40 Музыка на СТБ.

8 КАНАЛ

15.00 "Каралеўства крывых люстэркаў". Маст. фільм.
16.30 "Еўропа сёння".
17.00 "Горац".
17.45 Більярд-клуб.
18.10 "Выклікаем агонь на сябе". 3-я і 4-я серыі.
20.45 "Вечарніца".
21.00 У бары "У Алега".
21.45 Маст. фільм "Драпежнік-2".

Галоўны рэдактар Аляксандр Гайдук

ЗАСНАВАЛЬНІК — МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Рэгістрацыйны нумар 197.

НАШ АДРАС:
220034, МІНСК, ВУЛІЦА ЗАХАРАВА, 42.
Тэлефоны прыёмнай рэдакцыі: 36-91-42; намеснікаў галоўнага рэдактара — 36-90-63, 36-40-63; бухгалтэрыі — 36-53-22; рэкламы — 36-53-22; аддзелаў: школ — 36-43-62; праблем выхавання — 36-43-71; інфармацыі — 36-43-71; навукі і ВНУ — 36-44-25; кіравання адукацыяй, пісьмаў і сацыяльных праблем — 36-44-25; культуры — 36-41-55.
ФАКС: 36-53-22, bng@e-mail.ru

Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча поўнасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт), асноўнае месца работы, зваротны адрас, нясуць адказнасць за дакладнасць фактаў і іншай інфармацыі.

Пісьмы, рукапісы, фотаздымкі і малюнкі не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца.

Аб'явы могуць друкавацца не толькі на дзяржаўнай, але і на замежных мовах.

Меркаванне аўтараў публікацый не абавязкова адлюстроўвае пункт гледжання рэдакцыі.

Адказны дзяжурны
Ала ШАЎЦОВА.

Рэспубліканскае унітарнае прадпрыемства друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку», 220013, Мінск, праспект Ф.Скарыны, 79.
Аб'ём — два друкаваныя аркушы. Спосаб друку — афсетны. Фармат А2. Індэкс 63867.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12. Заказ № 1359
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Падпісана да друку 14.6.2002 г. у 18.10
Тыраж 30.000 экзэмпляраў.